Bibliothek der Universität Basel

DE WEL-MEYNENDE
BOERE-DOGTER
OFT

Hoe eene Dogter ten Platten Lande zig moet voegen, om onder het beſtier van haere Ouders, of Meeſters Chriſtelyk te leven, afwagtende den tyd, om in den Houwelyken Saet te treeden.

Opgeſteld by manier van gemeyne Saemenſpraeken, in welke de hedendagſche gemeynſte fouten, zoo van de Ouders als van de Kinders, op het behendigſte beriſpt worden.

Een Boekxken zeer nut zoo voôr d'een, als voor d'ander, die begeerig is tot zyne eeuwige Zaligheyd.

VIERDEN DRUK.

Tot St. Truyden, by J. B. Smits, Boekdrukker op de Kruyk-Merckt N°. 57.

TUSSCHEN-SPREEKERS.

DEN PASTOOR.

JOSEPH den Vader.

MARIE de Moeder.

BARBARA Oudſte Dogter van 20. *Jaer.*

DOROTHÉE tweede Dogter van 18. *Jaer.*

CATHRIEN derde Dogter van 11. *Jaer.*

LAURENS Zoontje van 9. *Jaer.*

MA TANT uyt 't Waut.

PRESIDENT Schepene.

Nota Deze Letteren M. P. beteekenen Myn Heer Paſtoor.

TOT DEN LESER.

IN deze dagelykſche Waerheden en is niets nieuws, als de manier van opſtellen; Gy-lieden hebt dit altemael honderd-mael gehoord, maer miſſchien noyt zoo plat, zoo taſtbaer, en zoo begrypelyk. Daerom zal dit Boekxken zoo aen d'Ouders, als aen de Kinders konnen dienen tot een grof Spiegelken, om de gemeynſte en de taſtelykſte vlekken te ontdekken, en uyt-te-vaegen.

Vind gy daer iets in dat u behaegt, gebruykt het; vind gy iets te cretizeren, of te verbeteren, dat uwe goedjonſtigheyd dat met den mantel van Liefde bedekke. En

VAERT WEL.

EERTSE SAEMEN-SPRAEK.

BARBARA.

IK neeme de ſtoutheyd, M. P., van U Eerw. eens komen te bezoeken. Vader en Moeder hebben laeten hun reſpekt bethoonen; Vader heeft ten nacht zoo geklaegt, dat hy zeyde: is 't dat het niet en betert, wy zullen M.P. nog moeten roepen, eer het dag word.

DEN PASTOOR.

Is 't dat het noodig was, Barbara, gy moeſt my niet ontzien: want, als ik s'nachts ergens moet gaen, ik peyſe altyd, ik bebbe het beter, die moet gaen, als die my doet roepen.

BARBARA.

't Is dan merkelyk veranderd, Myn Heer Paſtoor, maer zyt zoo goed van vandaeg Vader eens komen te bezoeken, hy heeft zig in den Oogſt verhitſt; en ik vreeeſe dat hy zal ſterk ziek worden: hy klaegt van pyn in ſyne zeyde, hy hoeft gedurig, en hy kan bynaer niets eeten. Wy vree-

ſen, dat het op eene Teering zal uytkomen; 'T is jammer, dat wy in't begin niet opgepaſt en hebben.

DEN PASTOOR.

Dat Spreek-woord komt over al te pas, zoo wel naer de ziel, als naer het lichaem:

Gaet tegen in't begin,
Zalf is te laet bereyd,
Als 't kwaed van langer hand,
Zy zelven heeft verſpryd.

Wel, Barbara, dat doet my eventwel nog pyn. Uwen Vader, en Moeder zyn d'eerſte geweeſt, die ik hier komende Paſtoor worden, nu over 21 Jaeren getrouwt hebbe. Gy zyt de Oudſte Dogter, gy moet nu al 20 Jaeren oud zyn.

BARBARA.

Jae, M. P., den 3 van toekomende maend is mynen verjaerdag, dan word ik 20 Jaer. Ik en mynen Gebuermans-Zoon Paulus Janſſens zyn op den zelven dag geboren.

DEN PASTOOR.

Jae, is dat daerom, Barbara. dat gy daer zoo veel van houd? Ik hadde u overwylen al meynen eene Correctie te geven, ik hadde met een woord gehoord, dat UL. gemeynſchap al wat groot is. Nu doet gy my precies den mond open, en peyſen op het Spreek-woord, dat ik daer zoo aenſtonds u voorgehouden hebbe.

BARBARA.

Om de waerheyd te zeggen, M. P., hy komt thuys veel, en myne Ouders mogen dat wel lyden; 't is eenen Godtvrugtigen Jongman, daer en gaet onder ons niets om dat niet en mag geſchieden; dat zoud gy ook wel weeten, want ſedert dat ik myne Eerſte Communie gedaen hebbe, en hebbe ik noyt by imand anders te Biegten gegaen, als by U Eerw., uytgenomen eenen keer, als gy ziek waert.

DEN PASTOOR.

Jae; Barbara, dat weete ik wel, en hier in moet ik u pryſen, en dat is zeer loffelyk om veele redens, die ik nog onlangs in den Catechiſmus uytgeleyd hebbe, van altyd eenen, en den zelven Biegt-Vader te houden: maer gy brengt dat kwaelyk te pas, als oft ik uyt de kennis van uwe Bigte, my buyten de zelve mogt reguleren. Dat aldaer gehandeld word is dood, en begraeven: ondertuſſchen ik peyſe, dat gy dit uyt eenvoudigheyd zegde; En zonder u langer op te houden, miſſchien heeft uwen Vader uwen dienſt vandoen. Ik zal by een onder-half ure, naer dat ik myne Geteyden geleſen, en den middag genomen hebbe, eens komen zien: en volgens dat gy zegd, dat uwen Vader geſtelt is, zal ik nog al dikwils naer uw Huys moeten komen, en

met die occaſie zal ik nog wel voorder zeggen, hoe dat gy u in uwen handel en converſatie moet draegen.

BARBARA.

Gy zult my groot plaiſier doen, M. P., want ik en zoeke niet anders, als eerelyk en Chriſtelyk te leven; daerom zal ik uwe Vermaeninge in de grootſte aendagt neemen: en zelfs het doet my pyn, dat gy alreeds tegen my eenig agterdogt opgenomen hebt. Ik zal, zoo ik hoôpe met Godts gratie, in 't toekomende u daer geen reden meer toe geven. Uwe Dienaererſſe, M. P., tot naer middag.

TWEEDE SAEMEN-SPRAEK.

DEN PASTOOR.

Wel, Joſeph, aen u te zien, het zal nog wel waer zyn, dat gy ziek zult willen worden, als uwe Dogter my voor den middag gezeyd heeft. Gy en moogt eventwel niet ſterven, want ik hebbe vandaeg nog tegen uwe Dogter gezeyd, dat gy het eerſte Paer zyt, die ik getrouwt hebbe; en daerom altyd op u eene bezondere aendagt gehad hebbe.

JOSEPH.

Gelyk het Godt belieft, M. P.; volgens mynen wil, ik zoude nog al geerne wat leven, om myne Kinderen in eer en deugd konnen op te brengen. Daer zyn'er vier gelyk gy weet, den Jongſten Laurens is nu 9 Jaeren; de andere dry zyn Meyſkens, daer Barbara de oudſte van is: ondertuſſchen gelyk het Godt belieft. Zoo lang als gy zult leven, M. P., en is'er geen kwaed voor, want ſy hooren naer u, als naer eenen Engel uyt den Hemel; en waer het zaeken het Godt beliefde van my uyt den weireld te haelen; verzoeke ik U Eerw. van voor hun te zorgen.

DEN PASTOOR.

Gy zegd, Joſeph, *gelyk het Godt belieft;* Dat is eene zeer ſchoone geſtelteniſſe van eenen Zieken. Ach of u deze weynige woorden wel ter herten gingen! ik verklaere u, dat ik u niets beters, niets heyliger, niets verhevender en kan voorhouden, als de gelykformigheyd van uwen wille met den wille Godts. Daer en is geener Heyligen in den Hemel, oft hy is maer Heylig, voor zoo veel hy zig aen den wille Godts onderworpen heeft. Gy ſpreekt daer zoo van uwe Kinderen, dat'ze voor my zoo ontzag hebben, maer dit is niet genoeg; ik en hebbe die onder d'oogen niet geyk

als gy : ik vraege u , oft'ze ook wel ontzag voor u hebben , en wel begryp hebben van het 4de Gebod : *Eerd Vader ende Moeder*,

JOSEPH.

De dry jongste enfelen somtyds al onder malkanderen , maer eventwel , zoo haest als ik , oft de Moeder spreeke , oft wel hun dryge , dat wy het U Eerw. zullen zeggen , dan laeten sy hun perten , en gaen hun gangen. Maer onse Dogter Barbara , sedert dat sy in de Jonkheyd begonst heeft te gaen : en is half zoo gevoegzaem niet meer , noyt zoude sy iet tegengezeyd hebben, maer nu wilt sy alles beter weeten. Het chagrineert my , als ik haer met de Moeder in dispuet hoor ; dan wild'ze , dat de Moeder haer zoo een kleed koope ; dan heeft 'ze zoo een faitzoen van Neusdoekken gezien : dan had'ze behaegen in zulke groote Gespen ; dan was 't die en die draegen dat , en waerom en mag ik dat ook niet hebben ? &c.

DEN PASTOOR.

Gy zeyde daer , Joseph , sederd dat'ze in de Jonkheyd heeft beginnen te gaen ; wat verstaet gy daer door : *in de Jonkheyd gaen?*

JOSEPH.

Wel , M. P. , dat is : sedert dat'ze begonnen heeft verzoek te krygen ; sedert dat die Jongers hier uyt en in loopen met den

avond, oft s'nachts aen haer venſter zitten en fezelen : ſedert dat'ze heeft beginnen naer den Speelman te gaen, &c.

DEN PASTOOR.

Joſeph ! Joſeph ! Gy geeft my daer materie om u, en uwe Dogter naer behooren te ondervraegen, te onderwyſen, en dat beriſpelyk is, te beriſpen.

JOSEPH.

Gy, M. P., zyt onſen Herder, en het gene gy ons voorhoud, zullen wy in dank aenneemen ; gy zyt geſteld over ons, om ons van Godts wegen te thoonen den Engen weg, die naer den Hemel leyd, en af te trekken van den Breeden, die leyd naer de verdoemeniſſe.

DEN PASTOOR.

Maer wie hoor ik daer in huys ſnorcken, en ſnakken ; het is oft'er iemand weende?

JOSEPH.

Stil, M. P., 't zal zeker Barbara zyn : ſy zal zeker gehoort hebben, dat ik haer boekxken open gedaen hebbe aen U Eerw., gelyk ik haer dikmaels gedreygt hebbe : het zal van ſpyt zyn, miſſchien van ſchaemte, en droefheyd.

Wilt gy, M. P., dat ik haer roepe.

DEN PASTOOR.

Neen, Joſeph, dezen keer niet ; ik zal myn Viſet eyndigen met voor deze reyſe

u, aengaende uwe Dogter, u pligt te zeggen : op dat gy in de naeſte Viſiet daer van in de Bigt u kont beſchuldigen. Maer wat gy doet, roept uw Vrouw, ſy mag alles wel hooren : des te meer, in geval gy kwaemt aflyvig te worden, dan zoude den laſt, die gy nu getweën draegd, op haer alleen vervallen.

JOSEPH.

Marie, komt eens hier; Myn Heer Paſtoor moet u ſpreeken.

MARIE.

Wat is van u gelieſte, Myn Heer Paſtoor?

DEN PASTOOR.

Marie, gedenkt het u nog wel, dat, als wanneer gy over 20 Jaeren getrouwt zyt, ik u alsdan in het Sacriſtyn geroepen hebbe, en aldaer u over de half uer vermaent hebbe over de laſten van uwen Houwelyken Staet? Dat ik u alsdan bezonder vermaent hebbe over het goed opbrengen van uwe Kinderen, en gethoont hebbe wat grooten laſt dit is, dat daer het eeuwig welvaeren dikwils aen-hangt, zoo van de Ouders, als van de Kinderen?

MARIE.

Jae, M. P., dat gedenkt my zeer wel, en ik ben van die Vermaening zoodaenig geraekt geweeſt, dat ik met de oogen vol traenen het Sacriſtyn ben uytgegaen, dat

alle het volk in de Kerk het gezien heeft. Jae, ten is nog geen 6 Jaeren geleden, dat 'ze my dat op de Gilde uyt kortswyl nog verweeten hebben, zeggende : *Ziet ! de Bruyd weent den eerſten dag, wat zal dat nog voorder weſen.*

DEN PASTOOR.

Wel, Marieke, gy hebt zeker nu al ondervonden de waerheyd van die oude Spreekwoorden : *kleyn Kinderen klyn leed, groote Kinderen groot leed ;* oft : *kleyn Kinderen zyn* (door hun ramour) *hoofd-jweer*, en *groote Kinderen hert-ſweer ;* oft, gelyk ik nog al gehoort hebbe : *kleyn kinderen trappen op de Rokken ;* en *groote op het Hert.*

MARIE.

Jae, M. P., dat hebbe ik wel ondervonden en ik ondervinde het dagelyks nog meer en meer. Als de Kinderen kleyn waeren, alles, dat men hun kogt, was willekom en aengenaem ; maer nu, als'ze groot beginnen te worden, 't is den geheelen dag : Moeder ik moet dit hebben, Moeder ik moet dat hebben ; die was in de Kerk zoo gekleed, d'ander had dat aen, &c. Ziet ! dat is al een van myne dagelykſche kruycen.

DEN PASTOOR.

Maer, Moeder, zoud gy ſomtyds daer al niet ten deele, oft miſſchien ten geheele oorzaek van zyn ?

MARIE.

Hoe zoo dat, Myn Heer Paſtoor?

DEN PASTOOR.

Gy hebt zeker ook al die tout gemeyn gehad, met veele andere Moeders, van de Kinderen te pryſen, als ſy kleyn zyn, als ſy iet nieuws aen hebben: by exempel; nu zyt gy fris, nu zyt gy ſchoon; als gy niet braef en zyt, zult gy uw ſchoon dingen niet aen krygen: als gy wys en braef zyt, zal ik u dit koopen, zal ik u dat koopen, &c. 't is alzoo, dat gy huo; nog jonk zynde, de hooverdye en de pragt der kleederen hebt ingeſteken. Nu maeyt gy de vrugten, die gy alsdan gezaeyt hebt. Gy zoud in plaets moeten zeggen: als gy wys zyt... dan zult gy in den Hemel komen, dan zal Jeſus u lief hebben, dan zult gy den vriend van Maria zyn, &c.

MARIE.

Om de waerheyd te zeggen, M. P., dat gaet alzoo. Daer is onſen kleynen Laurens, als ik hem iet commandere, 't is altyd: zult gy my dan een paer Zilvere Geſpen koopen; zoo groot gelyk, als die van den Zoone van onſen Schoutet? Wat wilde ik doen? Ik heb'ze hem ten laeſten moeten koopen, ik had anders geen ruſt.

DEN PASTOOR.

Goed, Marieke, gy ſpreekt recht uyt;

maer laet my toe, dat ik nu ook eens recht uytſpreeke. Myne Geſpen, die ik hier aen hebbe koſten 18 ſtuyvers. 't Is nu in 't vierde Jaer, dat gy my ſchuldig zyt, dat Jaer-Getyd' te betaelen; wat gy op een ander ſchuldig zyt, dat gaet my niet aen: maer uyt kragt van myne bediening moet ik u zeggen, dat gy eerſt voor al in conſcientie verpligt zyt uw ſchulden te betaelen, als uwe Kinders zoo zottelyk in te volgen.

JOSEPH.

Gy hebt geiyk, M. P., ik kyve zoo dikwils op haer, en gelyk het met den Jongen gaet; zoo gaet het met de Dogters; en nog al veel erger. Sy en komen noyt uyt de Mis, oft uyt het Lof; oft ſy weeten te zeggen wat die, en die aen hadden. Dat ik hun wilde involgen, ik zoude wel 12 maenden op een jaer den Kleermaeker in huys moeten hebben: dan om nieuwe te maeken, dan om oude te breeken, en naer het faitzoen te ſnyden. Ik was leſtmael zoo ontzint, onſe tweede Dorothée, die hadde uyt haer Beursken eenen Strik gekogt, om met de Kermis aen haer hoofd te doen, ik hebbe hem uyt haer hand gepakt, en hebbe hem op de Kermis aen de Heſp gebonden om haer uyt te lagchen. Ik hebbe hun Poeder-doos met de Pomade, en den heelen peupelen zik-zak op den Meſt hof

geſméten, noyt en hebbe ik iet diergelyks in myn Ouders Huys geſien : ik zeyde koopt liever eenen Kam, om de Luyſen en Netenen te vangen.

DEN PASTOOR.

Ik geloof, Joſeph, dan gy'er nog geenen dank voor en had? Want, als men aen de Vrouw-perſoonen hun *Toillet* raekt, dat is het onweder.

JOSEPH.

Die twee Dogters van Gisbert Leurkens hebben in de Stad gewoont, die komen ſomtyds hier; ik wenſchde, dat ik'ze noyt en zag: ſy maeken myn Dogters nog zotter, al'ze zyn. Men zoude de Kinders naer de Stad zenden, om daer wat goede manieren te leeren: en wat te hooren en te zien, en ſy brengen de hooverdy op het plat Land. Als 'ze hier zyn, daer word van niets anders geſproken, als die Mode is nu weer af, die komt op; dat is een fraey goeſting, &c. en in plaets van te zeggen : dat is ſterk, dat is deugdelyk, dat is goeden koop, zeggen'ze : dat is vlytig, dat is zoet; dan ſpreken'ze van naer 't Toillet te gaen.

Maer, M. P., wat is dat Toillet?

DEN PASTOOR.

Joſeph, dat is eene vergaederinge van Prullen, en Frullen; en kriſpe, krafpe, krullen : van Strikken, en Linten, en Kan-

ten en Gaes, en Spiegels, en Reuken, &c. met een woord, al dat boven de kleederen nog als een Toemaetje moet bygedaen worden, op dat sy zouden schoon zyn, en afsteken. Een ding, dat nergens toe nut en is, en veel geld kost; Een aenlokzel der oogen, een onnuttig tydverdryf: met een woord, een duyvelsche affaire.

JOSEPH.

Die vervloekte Mode! men gaet alle dagen al agterwaerts, en agterwaerts; men weet niet waer mede het komt. Ik en ben geenen Luyaerd, nog Verkwister, oft Suyper; ik meynde, als de Kinders zoude grooter zyn, als wy ons zonder Domesticken zouden konnen behelpen, dat het dan zoude beter gaen, het gaet nog duyzendmael erger en erger. Ziet'ze daer ginder weer eens aenkomen met alle dat nieuw faitzoen van Neusdoekken! daer zyn'er die meer Neusdoekken over hun draegen, als 'ze thuys Hemdems in de Kist hebben. Sondags was'er hier een, met ons Meyskens uyt de Kerk gekomen, sy was van agter en voor gepalleerd met Oogen, als eenen Pauwen-steert; en s'woendags s'morgens kwam sy hier om eenen Mael-sak te leenen. Dat ik sterve! ik wenschde dat wel! want den wereld en deugd niet meer!

DEN PASTOOR.

Zoetjens, Joſeph! gy ſtoort u; dat is nadeelig aen uw gezondheyd.

JOSEPH.

Jae, M. P., ik ſtoor my; ik hebbe u hooren Préken, als men zig om goede redens ſtoort, dat daer geen kwaed ingelegen en is: Godt ſpaert myn leven, gy hebt myn oogen open gedaen. Is 't dat ik in een jaer, en zes weken nog imand van de Mode hoor ſpreeken, ik zal hun heel Toillet, met allen hunnen Catoenen en Zitszen-winkel, en heel het Prulle-kraem op de ſtraet ſmyten, en maeken hun kleederen, gelyk 'ze van de Schaepen komen, zonder Garnierzel, oft Verçierzel, gelyk ik, en myne Suſters gedraegen hebben.

DEN PASTOOR.

Godt verſterke u in uw voorneemen, Joſeph. Ach of gy veel naervolgers mogt hebben! ik hebbe daer zoo menig Sermoon over gedaen, en in plaets van beteren, het word nog alle dagen erger en erger. Men kan tegenwoordig geenen Knegt meer kennen uyt zynen Meeſter, nog Meyt uyt haere Meeſterſſe. Gelooft my, ik zoude eerder de zandekens van de Zee tellen, als alle het kwaed dat uyt die verfoeylyke Modens opreyſt. Haxken, Paxken pronkt als het beſten. Daer en is niet zoo waeragtig, als

dat gemeyn Spreek-woord : *Die meer wilt zyn als hy is, doet zeggen wat hy is.* Dat zulke Volkxke modeſt gekleed ging na hunnen Staet, men zoude 'ze laeten voor het geen zy waeren. Maer nu vraegd men, wat is dat voor een ? Wiens Dogters is dat? En als men meynt, dat men zal antwoorden : dat is den Meyers Dogter, dat is een Pachters Dogter van 24 werkende Peerden; en als 't uytkomt, dan is 't iet uyt het Spickhaege-Straetje, of uyt het Stronkel-Steegsken, Myn Heer hunne Mon-Peer doet in Jonge Berck-Scheuten by-een te knouffelen, en hun Ma-Meer helpt de menſchen uyt hun vuyl Lynwaerd, &c. Verſtaetje? Sy zouden hunne Ouders het geld ſteelen om te gaen gelyk een ander. Zyn het Domeſtieken, ſy beſteelen hun Meeſters, ſy hangen hun geheel Huer op den rug. Al'ze dan eens komen te Trouwen, in plaets dat'ze dan een Penninxken zouden over hebben, moeten'ze al haeſt kwaede koopmanſchappen doen, bedelen, oft iet...., Vraegd gy hun waerom zy zoo Fris willen zyn; ſommige zeggen al lagchende, al hoe wel 'er veele zyn die het ook zoo meynen : *Den Winkel wel voor geſteld, is half verkogt.* Maer weet gy wel wat Poorters daer op zegd, in zyn Masker van de Weireld?

Schoon voordoen, is half verkogt,
Maer 't heeft'er veel in druk gebrogt,

Dus die maer ziet op 't aerdig kleed,
Gewis die trouwt zyn eyge leet.
Veel draegen Zyd', Fluweel, Satyn,
Trots als de geen' die Edel zyn,
En komen daer zoo aengeſtapt,
Schoon dat den Vader Schoenen lapt;
Daer gaen'ze pronken ſteeg en ſtyf,
En hebben kwaelyk hemd' aen't lyf,
Al wat'er is moet op den erm,
Al bleef 'er thuys niets voor den derm;
En ſtrykt gy vonnis naer den ſchyn,
Het ſcheynt een vette proey te zyn,
Maer taelt eens wat naer munt oft kruys,
Voorwaer dan is'er niemand thuys,
En zulke vind men met dozyn,
Die hier op afgeſlepen zyn,
En gaen geveynſen magtig goed,
En knappen zoo een ſlegten Bloed;
Maer dit gebeurd dan menigmael,
Dat dezen Bloed *is even kael.*

Hoord gy dat wel Marieke?

MARIE.

Jae, M. P., gy en hebt niet al ongelyk.

DEN PASTOOR.

Hebbe ik gelyk, dat moet gy bekennen, dat gy in veel puncten ongelyk hebt. Ten 1. waerom laet gy toe, dat ieder zyn Beurſeken particulier heeft, oft zyn eygen profyt doet? Uwe Kinderen moeten zyn gelyk de Biekens, die al het geene ſy ergens proſ-

pereren naer de gemeyne Biekaer moeten brengen. Als sy ergens moeten gaen, oft iet moeten koopen, dat sy dan UL. geld vraegen; zyt alsdan daer saemen met uwen Man redelyk en discreet in. Foey, dat is goed voor klyne Kinderen, die men wel eenen Spaer-pot toelaet, maer aen geen groote. Ten 2., als uwe Kinderen uyt de Kerk thuys komen, en beginnen te spreeken van al het gene sy in de Kerk gezien hebben, in plaets van daer mé in te spreeken, en hun op te volgen, moest gy hun eene goede berisping geven: by exempel met te zeggen: Kinderen zyt gy niet beschaemt van in het Huys des Heeren uwe oogen te laeten swieren op de ydele pragt van de wereld! weet gy niet dat de Kerke het Huys des Gebeds is! dat aldaer in het Alderheyligste Sacrament tegenwoordig is J. C. zelfs, die aldaer gelyk op synen Throon zit, om u aldaer te verhooren, en te geven, dat gy verzoekt? Hebt Gyl. niet dikwils in den Evangelie-Boek gelesen, hoe onsen Zaeligmaeker eertyds de schenders van synen Tempel met koorden en sweepen heeft uytgedreven, daer dezen Tempel maer eene figuere, oft afbeeldzel en was van onse Kerken?

MARIE.

Zeker, M. P., ik zegge hun dat al.

DEN PASTOOR.

't En is niet genoeg van dat somtyds eens kouwelyk en flouwelyk te zeggen, maer gy moet hun dat kragtig tragten in te planten : hun leerende, dat al, dat in den Hemel Heylig, Hoog en Verheven is, daer de Engelen, ende alle de Heyligen in den Hemel, in het aenschouwen hun verheugen : Daer de Cherubienen, en Seraphienen hun Aenzigten uyt eerbied met hun vleugels voor bedekken; dat dit in de Kerk op den Authaer in't H. Sacrament tegenwoordis is. Jae, braeve Ouders hebben zelfs zorg van in de Kerk op hunne Kinders te letten, en af te zien, oft'ze aldaer met gestigtigheyd hun draegen. Ten zyn de klyne Kinderen niet, die aldaer door hun ongeschiktheyd het meeste kwaed bedryven, maer wel de groote, die meer verstand hebben : die aldaer met hunne oogen te laeten swieren op alle zotte Modens, en dikwils nog op iet ergens; in plaets van aldaer Godt te verzoenen, hem dikwils grootelykx vergrammen.

BARBARA.

Uwen Knegt is daer, M. P., die komt zeggen, dat daer twee Swarte Heeren gearriveerd zyn, die U Eerw. noodzaekelyk moeten spreeken.

DEN PASTOOR.

't Is wel Barbara. 't Zal zeker den Land-Deken zyn, ik hebbe hem van voorlede weeke verwagt. Adieu, myne goede menschen. Ik zal met de eerste gelegentheyd UL. wederom zien.

DERDE SAEMEN-SPRAEK.

DEN PASTOOR.

GOeden dag, Joseph, ik zien't op d'oog, gy bevind u beter zedert acht daegen, dat ik niet meer hier geweest en ben.

JOSEPH.

Ach, M. P.! den tyd heeft my zoo lang gevallen; ik hebbe U Eerw. zoo lang verwagt; ik zitte hier zoo van den morgend tot den avond in dien Zetel: ik wenschde wel, dat het Godt belieft, dat het eens, oft anders was.

DEN PASTOOR.

Joseph; gy en moogt geen verdriet hebben: gy moet denken, dat Godt wel weet wat hy u oversend, hy is bezig met u te oeffenen; ziet, dat gy door uw verduldig lyden Godts voorneemen beantwoord. Gy klagt van verdriet op 8 dagen, hoe veele

en zyn'er niet in de wereld, die nu jaeren en jaeren te bedde liggen vol pyn en miſerie, en zonder oppas, zonder ſpys, oft drank, gelyk hunne ziekte vereyſt. Peyſt eens, hoe veel dat'er in 't Vagevuer op dien tyd groote peynen geleden hebben, en nog al lang moeten lyden! peyſt eens, hoe veele dat'er in de Hel op die 8 dagen de alderſchroomelykſte pynen hebben geleden, en in alle eeuwigheyd zullen lyden! de welke, waer het zaeken ſy acht daegen die peynen hadden moeten lyden, die gy geleden hebt, dat voor eene aldergrootſte verkoeling zouden gerekent hebben. Ach! oft dat die maer een uerken tyd en mogten hebben, gelyk gy nu hebt, wat zouden'ze hunne zonden beweenen!.... Maer, wat hebben uwe Kinderen al gezeyd? Gy hebt hun zeker wel deelagtig gemaekt van die Saemenhandeling, die wy gehad hebben wegens die zotte Modens en pragt der kleederen.

JOSEPH.

Jae, M. P., van deeg. Ik hebbe hun gezeyd, dat ik zonder u miſſchien verdoemt had moeten gaen om myne laf hertigheyd, maer nu nog hoope penitentie te doen voor myn d od: en ik ben van zin een geheel nieuw Reglement in myn Huys te ſtellen: waer toe ik U Eerw. wysheyd verzoeke

mede te helpen. Ik hebbe hun braef over de hekel gehaeld met alle die zotte Modens. Ik hebbe hun nog eene Leſſe voorgeleſen uyt dezen ouden Sermoon-boek; Wagt, M.P., ik zal't u eens wyſen, ik heb 'er eene vouw aengeleyd, daer ſtaet:

„ De Jonkheyd is precies gelyk de Jonge Vogelen, zoo lang, als ſy nog geene „ pluymen en hebben, blyven ſy in den „ Neſt, en worden beſchud van Vader en „ Moeder; maer, als ſy nu vlug worden, „ en pluymen hebben, dan willen ſy uyt- „ vliegen, en ſwieren; maer dan komt daer „ ſomtyds eenen Spelwer, oft Klamp-vogel „ die op hun loert, hun betrapt, en ten „ onder brengt. „ Daer ſtaet aen den kant CLEM. ALEX. Wat is dat te zeggen, M. P.?

DEN PASTOOR.

Dat wilt zeggen Clemens Alexandrinus. Dezen Clemens is een zeer deugdelyk, en Heylig Man geweeſt, hy heeft in 't jaer 290 pupliekelyk de Schoolen geleerd tot Alexandrien, en meenige ſchoone Leſſen gegeven, waer van die, de welke gy daer geleſen hebt, de minſte niet en is; het gaet zoo precies met de Dogters, gelyk hy zeyd van de Vogelen; zoo lang; als ſy zoo maer modeſt gekleed en zyn, ſy en hebben geenen drift om hun te vertoonen: maer, als hun dunkt, dat ſy zoo wat

kaekel-bond zyn, dan is't onmogelyk om hun thuys te houden. Alsdan zyn ſy gedreven om gezien te worden : dan komen'ze hier, dan daer; dan vallen'ze in 't gezelſchap van eenige onbeſchaemde tongen. . . Maer daer naer zullen wy daer nog meerder van ſpreeken.

Wat zoude diën H. Man gezeyd hebben, waer't dat hy in onze tyden eens geleefd hadde? Als die treffelyke en eerbaer manier is afgegaen van Stick-lyven te draegen : ik geloof, dat den duyvel in zyn vuyſt gelagchen heeft, als hy die modeſte Mode heeft afgebrogt.

Zoud gy wel gelooven, Joſeph, dat 'er genoeg van die hooveerdige Poeppen zyn, die als ſy volgens hun gouſting in 't nieuw zyn, alsdan expreſſelyk te Biegten, en te Communie gaen om wel afgezien te konnen worden? 't Is ſchrikkelyk, dog waeragtig : en alzoo mankeert hun een van de beſte bereydzels, te weten de oodmoedigheyd. Daer is maer eene waerheyd die zy zeggen, te weeten : *Heer ik en ben niet weerdig*..... uyt diergelyke oorzaeken komt het, dat 'er van zoo veel heylige werken, zoo weynige vrugten voortskomen. Laet ons van iet anders ſpreeken, ik kan my daer in zoo chagrineeren, en ik kan't niet beletten,

JOSEPH.

Ik hebbe myne Dogters dikwils hooren zeggen, als sy uyt het Sermoon thuys kwaemen, dat gy het die zoort met hunne zotte Modens zoo gegeven had; Sy hadden'er zoo wel in gevaeren, dat die en die daer waeren, die altyd de Haentjens van de baen zyn, als'er iet nieuws is opgekomen.

DEN PASTOOR.

Zoo gaet het gemeynelyk : ieder weyst het van hem af, men ziet gemeynelyk de fouten wel van een ander, maer men is verblind in zyn eyge. Maer hoe draegt gy u, Joseph, als dien Paulus Janssens in uw Huys komt; hy en komt zeker alleen niet, hy heeft zeker zyn gezellen. Gy hebt my in de tweede Viziet uytgeleyd wat dat was : *in de Jonkheyd gaen.*

JOSEPH.

Ik hebbe gezeyd, dat onze Barbara verzoek krygt, dat de Jongers s'avonds, en s'nachts uyt, en in-loopen : aen haer Vensier staen kloppen, haer naer den Speelman lyden, &c.

DEN PASTOOR.

Jae het gedenkt my, dat gy dat zoo hebt uytgeleyd; maer goeden Man, hoe draegt gy u daer in?

JOSEPH.

M. P., Ik gaen altyd vroeg slaepen, en

ik belaſt hun, dat'ze wel mogen kortswylen in eer en deugd; maer dat't niet te laet en mag dueren: de Moeder blyft gemeynelyk op.

DEN PASTOOR.

Doet gy dat, Marieke, of kortswylt gy ſomtyds mé? Oft ſlaept, oft ſluymert gy miſſchien?

MARIE.

M. P., Ik zal ſtrakx nog moeten doen gelyk den Jongen, die te Biegten gink: als den Biegt-Vader hem iet vroeg, dat hy niet wel en konde beantwoorden, oft niet wel en zogt te zeggen, zeyde hy: *Pater gy vraegd my zoo veel.*

DEN PASTOOR.

Marieke, ik wil u niet overvallen, ik zal u dies-aengaende myn ſentiment zeggen. Hier word geſproken van de Jongmans s'avonds in huys te ontfangen om te kortswylen. Ten tweeden, van te fezelen aen haer Venſter. Ten derden, van naer den Speelman te gaen. Ik zal UL. eens een Huys-Sermoon hier van doen. Maer uwe tweede Dogter blyft die ook al op?

MARIE.

Jae, M. P., en de twee jongſte ook, maer, als'er van dit, oft dat geſproken word, dan dryf ik hun ſlaepen.

DEN PASTOOR.

Ik zien daer op uwe Horologie IX. ueren, ik moet zeffens een Kind gaen Kerſten doen : dan zullen wy vervolgen, en ontrent een half uer zal ik weer hier zyn.

VERVOLG VAN DE DERDE SAEMEN-SPRAEK.

DEN PASTOOR.

IK hebbe daer een zeer lief Kind Gedoopt; het heeft my, zoo my docht, tuſſchen de Ceremonien wel twee, of drymael toegelagchen. Ik peyſde : ach Lieven Engel ! wat waert gy gelukkig, dat Ons Heer u kwam naer ſynen Hemel haelen!

BARBARA.

Hoe heet het Kind, M. P.?

DEN PASTOOR.

Precies, gelyk als gy, uytgenomen, dat 'er eene Anna voor gaet.

BARBARA.

Dan ben ik nog bly, dat mynen Naem nog al gewild word. Maer, M. P. met u wel-neemen : waerom peyſde, oft wilde gy, dat Ons Heere dit Kind zoude haelen? Het is zeker om zyne Zaeligheyd : maer het heeft immers Chriſtelyke, en zelfs ook Deugdzaeme Ouders, die het wel in de vreeſe Godts zullen opbrengen.

DEN PASTOOR.

Wel zyn uwe Ouders dan ook geene Chriſtelyke, en Deugdzaeme menſchen? Nogtans het is hun, en UL. lang vergeten, dat gy in uwen H. Doop den duyvel met alle ſyne werken en pomperyen hebt afgeſworen. My dunkt gy word rood..... Dat zien ik geerne: daer ſchaemte is, daer is eer. Maer moet gy en uwe Suſter Dorothée nog iet buytens huys doen voor middag?

BARBARA.

Neen, M. P., voor half-twelf niet: als Strikken.

DEN PASTOOR.

Gaet dan uwe Suſter zeggen, dat ze hier by ons komt aen't vuer, by Vader en Moeder.

BARBARA.

Zeer wel, M. P., Dorothée gy moet hier by ons komen, M. P. verzoekt 't u.

DOROTHEE.

U Eerw. Dienaererſſe, M. P.

DEN PASTOOR.

Goeden dag, myn Kind: wel, gy zyt tog volwaſſen; hoe oud zyt gy nu?

DOROTHEE

M. P., Kwaed kruyd waſt wel; ik ben nu 18 jaeren gepaſſeerd.

DEN PASTOOR.

Nu zien ik eerſt, dat ik beginne oud te

worden, ik hebbe UL. altemael kleyn gekent; Den tyd gaet zoo voorby, dat men het niet gewaer en word, en zoo fleurt men al ongevoelyk op die langduerige eeuwigheyd aen. Ach! hoe gelukkig is den menfch, die de vergankelykheyd van dezen wereld, en het fnel voor-by-gaen van den tyd altyd in agt neemt! nu zyt gy in de Lente van uw leven, nu zyt gy bekwaem tot alles. Zyt tog voorzigtig, myn Kind, dat gy niet en doet, gelyk'er zoo veele andere doen van uwe jaeren, die het befte deel, hun jonge jeugd geven aen de weireld, en hunnen ouden dag fchikken om Godt te dienen. Ach hoe verkeert is dezen handel! 't is zoo veel, oft men zeyde: als ik nergens meer toe nut en ben, dan ben ik nog goed genoeg voor Godt. 't Is zoo veel, oft men zeyde: voor de Jonkheyd is den Dans, en voor den Ouderdom den Roofen-krans: maer het en zal zoo niet uytkomen. Nu, myne Dogter, ik hebbe zoo al uyt Moeder gehoord, dat gy ook al met de Jongers die hier komen, badineerd, korswylt, jokt, en malt: ook dat'er al meer gezeyd word, als het betaemelyk is; let eens wat ik zoo aen UL., als aen uwe Ouders des aengaende te zeggen hebbe.

DOROTHEE.

M. P., Ik ben zeer geerne onderweſen,

principaelyk van U E. die dat op eene zoete manier, zoo behendig kan te pas brengen.

DEN PASTOOR.

Ziet, Vader en Moeder, uwe twee Dogters mogen dat wel hooren, wat ik uyt kragt van myne Bedieninge aen UL. te zeggen hebbe : des te meer, om dat'ze veel liever UL. zullen gehoorſaemen, als ſy weeten; dat gy hier in niet anders en doet, als uwe plicht, tot de welke Gy-L. op zonden verbonden zyt.

JOSEPH.

Jae zeker, M. P., dat is my ten uytterſten aengenaem.

DEN PASTOOR.

Het is dan eene zaeke, die zeker is dat'er menigen Ouder in de Hel eeuwig ligd en brand, niet om hunne zonden (want hun leven was, om zoo te zeggen, onbertſpelyk,) maer om de zonden van hunne Kinderen, daer ſy d'oorzaek van zyn geweeſt, als ſy hun al te veel vryheyd gegeven hebben buyten hunne oogen, buyten hunne tegenwoordigheyd : als ſy hun de Kamers en afgezonderde plaetſen toeſtonden : als ſy hun onder malkanderen lieten vermaeken : als ſy hun, op hun vertrek, den eenen tyd met den anderen aen de deur in den donker lieten fezelen, en fazelen : als ſy hun in plaetſen lieten ſlae-

pen, daer ſy Venſters hadden, alwaer ſy met den nacht aenſpraek konde genieten.

MARIE.

Onſe dry Meyskens ſlaepen daer by-een in dien afgank, en ik en hoore niet, dat'er s'nachts imand ontrent komt, alhoewel dat 'er een Venſterken langs den Hof kant ſtaet.

DEN PASTOOR.

Hoord gy dat niet? Ik hoore het nog minder; maer ik zien het. Want, alswanneer ik de laeſte reyſe hier geweeſt ben, ben ik langs daer gekomen, en ik zag, dat daer onder dat Sproot-Venſterken veel voetſtappen ſtaen, die gy nog kont zien: want ik verzekere u, dat'er nog geen Gras over gewaſſen en is.

JOSEPH.

M. P., Niet langer als morgen zal ik die Venſter doen toe-maeken, oft ik zal hun ergens anders doen ſlaepen gaen: ik ben beſchaemt, dat ik zoo alles ter goedertrouw hebbe laeten henen gaen, en niet nauwkeuriger belet en hebbe wat in myn huys al om-gink.

DEN PASTOOR.

Joſeph, gy ſpreekt als een braef Man, dat alle myne Parochiaenen zoo gevoegzaem waeren, als gy, men zoude alle dagen zoo veele ſchandaelen niet zien; 't is een ſchand voor ons Dorp, en voor 't ge-

heel Christendom, dat ik nu gaen zeggen: Zedert dit, en onder half jaer hebbe ik 18 Houwelyken gehad, en daer waeren 'er maer vier die aen malkanderen niet verbonden en waeren; waer by komt dat? Om dat de Ouders geen opzigt en hebben voor hunne Kinderen, en zulke zaeken, daer wy nu van spreeken, veronachtzaemen.

JOSEPH.

Ten is dan geen wonder, dat wy allen die Straffen en Plaegen over ons hoofd hebben.

DEN PASTOOR.

Dat is geen wonder; maer het is wonder; dat de menschen zoo versteent en ongevoelyk blyven, dat 'ze, hoe erger de tyden zyn, de Jonkheyd bezonder, nog meer uytgestroeyt is in de ongebondentheyd, en wulpsheyd: en dat nog meer te verwonderen is, al hoe-wel de Ouders alle dachen zulke Historien zien geschieden, zy daerom niet nauwkeuriger op hunne Kinderen letten. Ik zal UL. eens vertellen wat eene onderhandelinge ik overtyds met de Baesin uyt de dry Engelen gehad hebbe, als ik daer myn vleesch ging betaelen. Moeder, zeyde ik; ik hoor, dat het hier by nacht, en ontyden vol Jongmans zit, en dat gy uwe Dogter Agnes daer by laet con-

verſeren ; weet gy wel, dat de H. Schrifttuer zelfs zegd, dat 'er perykel is tuſſchen ongelyke Perſoonen ? Daer-en-boven gy miſdoet met andermans Kinderen zoo laet in uw huys op te houden, tot ongeruſtheyd, en agterdenken van hunne eyge Ouders. Weet gy wel wat 'ze my antwoorde ?

JOSEPH.

Neen, Myn Heer Paſtoor.

DEN PASTOOR.

't Waer te wenſchen . M. P.. dat 'ze altemael waeren gelyk myn Agnes, daer en moet by haer niemand iets zottelykx aenvangen, ofte ſy zoude hun een Averechte Flinck geven, dat 'ze het lang zouden gedenken. Neen, M. P., zvt daer geruſt in ; ik ken myn Kind; myn Dogter en beſtaet zoo niet : 't is maer van bidden en leeſen dat 'ze ſpreekt ; ſy heeft haer Naey-kuſſen vol Geeſtelyke Liedekens liggen.

MARIE.

M. P.. Is dat die Agnes, daer tegenwoordig zoo veel klap op ſtraet van is ? Oft 't waer is en weete ik ntet.

DEN PASTOOR.

Jae, Marieke, het is publiek genoeg, men kan 't gemakkelyk zien : voorlede weke als ik naer mynen Boſch ging, kwam haer Moeder my tegen. Ik peyſde. ik zal den eerſten daer niet van ſpreeken, maer haer

den goeden dag zeggende, voor-by-gaen zoo haeſt ſy my gezien hadde, begonſt ſy exclamatien te maeken; in haer handen te vringen, kabrioilen te maeken, gelyk eenen Paeling, die gy met den ſteert neemt. Sy zeyde, M. P., gy hebt zeker al gehoord wat myne Oudſte Dogter Agnes overkomen is? Had ik tog dat geweeten.... Wie zoude dat gepeyſt hebben, dat dien deugeniet myne Dogter zoude tot ſchand gebragt hebben! 't Was de heyligheyd in ſpecie: ik achte my gelukkig, dat myne Dogter converſatie met hem had; hy was den aenleyder tot alle godtvrugtigheyd: het was maer van Bé-wegen, van Godtvrugtige Boeken, en Sermoonen, dat hy ſprak?

JOSEPH.

Wat hebt gy haer geantwoord, M. P.? Gy hebt'ze zeker braef geſchuffelt.

DEN PASTOOR.

Neen Joſeph: De H. Schriftuer leert my, dat men aen die, die droevig geſtelt zyn, geen droefheyd moet byvoegen. Maer wat ik haer gezeyt heb: Moeder, als het nog tyd was, ik hebbe u alsdan vermaent, alhoe-wel gy het nog niet al te Wel af- en namt; gy ſteunde dan op hunne heyligheyd: maer wiſt gy dat oud Spreekwoord niet? *Als den Vos de Paſſie preekt, Boeren waekt uw Ganſen;* oft *De ſlypende*

Katjens haelen het Vleesch uyt den Pot. Den duyvel doet ook zoo om syne schelmerye te bedekken : als hy Superstisie, oft Tooverye de menschen wilt leeren, hy gebruykt de allerheyligste zaeken, jae de woorden van de H. Schriftuer zelfs. Gy zegd Moeder, had ik dat geweeten .... gy moest dat weeten, gy konde dat weeten. Gy wist wel, dat 'er altyd perykel is tusschen ongelyke Persoonen : dat de vryigheyd, de langduerigheyd, de gemeynschap, ook de alderstantvastigste overwind. De H. Schriftuere zegd : *die het perykel bemind, zal'er in vergaen.* Het Spreek-woord zegd : d'occasie maekt den dief; door de gelegentheyd komt de genegentheyd. Gy konde wel peysen, als sy daer zoo langduerig by-een waeren, dat 'ze dan geene Pater-nosters en snoerden. Ondertusschen het is eene Lesse voor u. gy hebt nog Dogters, en Zoonen, ziet dat gy voorzigtiger zyt in het toekomende.

Het is mynen tyd, ik wensche UL. een smaekelyk eeten.

JOSEPH.

Barbara gaet met M. P. mé tot aen de deur.

DEN PASTOOR.

Barbara is dat niet uwen kleynen Broe-

der, die daer ginder verrens aenkomt?

BARBARA.

Jae M. P., dat is onsen Laurens, die heeft de Koyen uyt de Wyde gehaelt.

DEN PASTOOR.

Wel Laurens. wat hebt gy daer in uwen sak, dat zoo rammelt?

LAURENS.

't Zyn Abrikose-steenen, M. P.

DEN PASTOOR.

Waer hebt gy die altemael gehaeld? Gy en hebt hier geen Boomen.

LAURENS,

Ik hebbe die gekregen van myne Susters, M. P., Sy krygen die Abrikosen van de Jongmans, als sy hier komen. Ik heb'er nog al meer gehad, maer ik slaen 'er met den haemer van tyd tot tyd van-een, om de Keinens daer uyt te haelen.

VIERDE SAEMEN-SPRAEK.

DEN PASTOOR.

JOseph, ik ben den anderen keer kwaelyk gezind vertrokken.

JOSEPH.

Waerom dan, M. P.? Ik hoope, dat ik

daer geen oorzaek ben van geweeſt:

DEN PASTOOR.

Wel uwen klynen Laurens, die daer aen kwaem in het uytgaen, hadde zyn ſakken vol Abrikoſe-ſteenen. Ik vraegde waer hy die gehaelt hadde, en hy antwoorde, dat hy die van ſyne Suſters gekregen hadde, die zomtyds Abrikoſen kregen van de Jongers. O dat vervloekt nachtloopen! nooyt en zal het hier in de Parochie deugen, zoo lang de Jongheyd als de Uylen, en Vleer-Muyſen niet op en houden van met den nacht te ſwieren. Hier komt een eerlyk man aen zyn huys geaffronteert te worden: daer word eenen Paſſant geſtoort: hier word oneerlyke converſatie gehouden: daer komen een deel Satterikken uyt: daer zyn 'er andere die de menſchen hun Graenen bederven; hun Haegen, en Thuynen doorbreeken: hun Vruchten afsnoepen, die de menſchen ſomtyds zouden verkoopen, en zeker zelfs geerne zoude genieten. Sy zyn oorzaek, dat de menſchen vloeken, en bannen; dat 'ze zoude ſchieten en ſteeken. Zyn dat tyden en manieren! op een ander plaets zitten 'ze met de kaert en ſpeelen heel half nachten, en kloppen en tuyſſchen, en riskeren alles, oft 'ze Ridders inkomſten hadden; en nauwelykx en is 'er eenen by, die een paer goede

ſchoenen aen zyn voeten heeft. Zegd my eens waer zulke gezellen aen 't geld komen? En gy, arm Vrouwken, zit thuys al met uw naekte Kinderen, en als gy uwen Man geld vraegd, om een Molſter Zout te haelen, dan kan hy zoo veel niet by de werk brengen: en in de Herreberg en heeft hy geen gebrek. Ik weet braeve Pachters, die van hun Zoonen dieffelyk het Graen van den zolder ontnomen wierden, om hunne ſchuld, die 'ze met de Kaert gemaekt hadden, te betaelen. Zegd tog uw Dogters, dat 'ze voorzigtig zyn van noyt met geenen Kaertſpeelder te trouwen, dat is met zulk eenen, die daer een gewoonte van heeft, en s'nachts uyt de Herreberg niet weet van uytſcheyden; want raer; dat zulke hun beteren. O droevige Nacht-Raeven! En word dat van de Ouders, en Meeſters al toegelaeten! ik hebbe gezeyd, en ik zegge het nog, dat 'er menige Ouders hun gat zullen moeten warmen om hunne Kinders. Als men de Ouders daer over vermaent, dan zeggen 'ze, dat is de manier van de groote Jongers, wat konnen wy daer aen doen. Het is voor onſen tyd zoo geweeſt, het zal ook naer onſen tyd zoo zyn. Ik verzekere hun, dat deze excuſie by Godt niet gelden en zal; en ik zoude die wel mogen antwoorden in den zelven

zin : het is voor uwen tyd geweeſt, dat 'er ondeugende, en onachtzaeme Ouders geweeſt zyn, en 't zal ook naer uwen tyd zyn.

JOSEPH.

Nu weete ik waerom, myn Dogters onſen kleynen, nu eenige dagen, zoo vreed vielen. Het was maer agter en voor; dat 'ze hem voor eenen vuylen klapper uytſchelden, met drygementen, dat 'ze hem noyt iet meer zouden geven. Ik liet dit ongemerkt henen gaen. Al dat U Eerw. daer gezeyd hebt van dat nacht-loopen, dat is de oprechte waerheyd. Ik wil van nu af noyt meer gedoogen, dat 'er met den nacht, oft ontyd hier eenen Jong ſynen voet over den dorpel ſtelle, oft ik zal hem met ſtokken uyt ſlaen: en want ik agter de weet geraekt, dat die Canaljens van Dogters nog iet van de Jongers afnemen, zyt verzekert, ik zal myn ſchaede inhaelen met hun de knoken te feliſteren.

Ziet daer nog een droevig exempel in den Zoon uyt den Teerling, die zig daer zoo ſchandelyk verloopen heeft, die in ſyne Studie zyn Ouders zoo veel geld gekoſt heeft. Ik vreeſe, dat den Vader daer nog iet zal van krygen: hy had zoo geloopen om dat Beneficie te verkrygen; de Moeder is, of ſy zuſde. Sy kwam my Sondag

bezoeken, ſy zeyde zelfs dat 'ze beſchaemt was, als imand haer zag. Sy had allen trooſt geſtelt om haeren Vincent eens Geeſtelyk te zien. Ik had daer groote compaſſie mé.

DEN PASTOOR.

Hebt gy daer compaſſie mé ? Wel ik niet. Hy pleeg in ſyne Studie altyd by my te komen, naer datum nog al ; maer naer dat hy dat nacht-loopen in den kop gekregen heeft, hebbe ik hem eens vermaent, zedert heeft hy my geſchouwt. Ik heb'er den Vader ook eens over tuſſchen gehad, ik zeyde hem : gebuerman daer en ſteekt tog nergens geen Vaentjen uyt, oft uwen Vincent is op die Kermis : daer en word nergens geen Snaer geroert, oft hy moet danſen ; daer en word geen Gelag gerekent, oft hy moet mé betaelen : ik hoor, dat hy nooyt, oft zelden thuyes p zyn Bedde ſlaept. Hy antwoorde my : hy is wys genoeg M. P., hy mag naer ſyne Studie den geeſt wel wat vermaeken. De Moeder kwam ten aengang, die ging my aen met den groven Beurſtel, en zeyde : die vervloekte klappers en aenbrengers, daer gy geloof aen geeft, den duyvel moeſt..., Ik zag, dat 'ze in paſſie was., ik ging door, en ik zeyde voor 't leeſt : *naer lang loopen, zal hy het bekoopen.* En dan wilt gy nog al, dat ik daer compaſſie mé hebbe.

ik hebbe compaſſie in de verblindheyd van hun, en zoo meenige andere Ouders, die hunne Kinderen te veel betrouwen. En wat dunkt u? Moet ik ook al compaſſie hebben met die Ouders, die, als hunne Dogters eenen Ryken aen 't land hebben, hun expreſſelyk zoo veel liberteyt geven, om op die manier dien Viſch op hun hand te ſleypen, en dan eventwel nog door het Net loopen.

MARIE.

Een ongelukkige uer is haeſt komen.

DEN PASTOOR.

Het kan zyn, dat om de menſchelyke krankheyd, en om eenige onvoorzienige occaſie, ſomtyds met eenigen ſcheyn van reden, wel kan gezeyd worden: deezen Jongman, oft deeze Jonge-Dogter heeft eene ongelukkige uer gehad; maer het en is doorgaens zoo niet: *Niemand en word ſeffens den booſten.*

Die langduerige gemeynſchap, die omhelzingen, dat liefcoôſen, dat kuſſen en lekken, die oneerbaere ſaemen-ſpraeken, die fickfackkeryen, dat douwen en vouwen, en diergelyke ongeoorloſde vryigheden, daer Gy-L. miſſchieu geen kwaed uyt en maekt, dat nogtans gemeynelyk kwaed is, ook wel dood-zonde, zyn gemeynelyk de advertentie, oft voorſpel van die ongelukkige uer.

Ach! hoe menige ſtooreniſſen in de Familien hebbe ik hier al gezien op die 21 jaeren, dat ik Paſtoor ben? Hoe menigen Vader en Moeder hebben hunnen mond geſloten, uyt reden, dat eenige van hunne Zoonen, oft Dogters zig verliepen. Hier was eenen Zoon van deftige, en ryke Ouders, die verliep zig met de Meyt van eene ſlegte, en bevlekte Familie. Daer was eene Dogter, voor welke niemand goed genoeg en was, die ider in de wandeling Fier-Magrietje noemde: ſy en was nogtans de ſchoonſte niet, die wierd verleyd van den Knegt. Wat is daer uyt geſproten! Naer menige afperſiugen, ſollicitatien en verſmeekingen, word het een Houwelyk: maer in jaeren en jaeren en mogen ſy onder d'Ouders oogen niet komen: ſy lyden armoede, ſy vallen my en alle man laſtig, om dat met de Ouders by te leggen.

Ik hebbe nog al andere Hiſtorien gezien: daer zyn 'er hier zoo veel van die zoort, die Gy-L. zoo wel weet, als ik, die, als 'ze op belofte gevryd zyn, en alzoo bedrogen, blyven zitten: want Myn Heer den Serviteur, die van te vooren duyzend eeden ſwoor, en zig alle verwenſingen dede, jae een Briefke van zyn hand gaf, en, ô blinde liefde! dat ſomtyds nog wel

met zyn eygen bloed onderteekende, Myn Heer gaet het nu loochenen, en nog niet content, met die Dogter tot val gebragt te hebben, gaet hy haer nog de reſt van haer eer neemen met te zeggen, dat 'ze dien en dien aenſprak, &c. dan word den haet zoo groot, als de liefde van te vooren geweeſt is. Mynen Gaſt laet 'ze zitten, en hy heeft gouſting om vremde Landen te zien: Vaert wel met uw Briefke; hy zal met Malbrouck te Paeſſchen te rug keeren, oft wel in de Sinxe-week, Maer de Sinxe-week verdween....

JOSEPH.

Hoort gy dat wel, Barbara en Dorotheé, neémt de woorden van M. P. wel in agt, want het is de enkele waerheyd. Spiegelt u aen diergelyke, want die zig aen een ander ſpiegelt, die ſpiegelt zig zagt: beter, dat gy u aen hun ſpiegelt, als dat gy zelve aen andere tot eenen ſpiegel zoude dienen.

DEN PASTOOR.

Dat is nog niet al, let eens hoe het voorder gaet. Nu zit zoo een Dogter met de handen in 't hayr, nu kent 'ze de waerheyd van dit Spreek-woord:

Eerſt gedaen, en dan bedagt,
Heeft 'er veel in 't verdriet gebragt.

Oft, om dat gy 't nog beter zoud verſtaen en onthouden:

Ach! eer den menſch de zonden doet;
Schynt hem de zonde zuyker zoet,
Maer, als de zonden zyn gedaen,
Dan komt den ſueren naerſmaek aen.

Hoe gaet 't al voorder? Den heelen dag verwytingen van Vader en Moeder, Suſter en Broeder, beſchaemt van voor d'oogen der menſchen te komen, van niemant meer geexſtimeert, oft aengetrokken.... Terwyl, dat ik hier in ben, ik zal het Rolleken laeten heel afloopen. Andere, die zoo gevaeren zyn, om dat 'ze geen Vader, oft Moeder meer en hebben, oft zoo ryk niet zyn. om daer van te leven, en om den klynen Konſtapel niet konnen dienen gaen. en moeten eventwel eten: wat moeten die doen? Hier en daer, als'er een Meyt ziek word, het ſtop-gat zyn, het vuylſte werk over al afdoen, als waſſchen en plaſſchen, ſchommelen, en reynigen, &c. &c. Komt zulke nog by geluk aen eenen Man, het zal gemeynelyk niet veel beteekenen. Het zal hier oft daer een Dweershout zyn, eenen Satlap, oft een wanſchepſel, die geen braeve Dogter kan krygen. Komt 'ze tot het Houwelyk niet, dan geſchied het maer al te dikwils, gelyk ket Spreek-woord zegd: *Eens gebrand, is haeſt gevlamt*, en valt voor den tweeden keer, en dan gaet 'er de ſchaemte ganſch uyt.

MARIE.

Barbara gaet eens naer den Stal, my dunkt, ik hoor daer een Koey brullen, neemt het Mes mede, oft 'er zomtyds een in de zeelen verweerd was.

BARBARA in den Stal.

Dou ſacramentſe Beeſt, ik wou dat u de moock berſte, hoe ſtaet gy daer zoo en hext! den duyvel mag u weg voeren, dou mord.... prey!

DEN PASTOOR.

Hoord, hoord hoe ſchoon, dat Barbara haer Les kan! zyt gy niet beſchaemt, Ouders zulkx onder uw Kinderen toe te laeten? Laet'ze komen, ik zal'ze haer Les opzeggen. Zyt gy verwonderd, dat de ziekte zoodaenig onder de Koey-beeſten is?.....

JOSEPH.

Wat zal'ze beſchaemt zyn, M, P., als ſy weet, dat gy dat gehoord hebt. Wy hebben hier een Meyt gehad, die ik om dat vloeken expreſſelyk heb doen weg-gaen: ſy zoude alle de Kinderen leeren vloeken hebben: 't Is anders wel zes weeken dat ik het niet meer gehoord en hebbe. Maer in d'eerſte het was maer M. en S., dat uyt haeren mond kwam, ſy heeft haer wel gebetert: maer het heeft haer moeyte gekoſt. De Moeder trappeerde haer eens in

de Kamer, sy lag tegen den grond, en had daer een kruys gelekt met haere tong, sy zeyde recht uyt, dat U Erw. haer dat opgeleyd had voor haere penitentie, zoo dikwils al'ze zou vloeken : jae sy heeft ons zelver versogt, dat wy haer zoude vermaenen, als sy vloekte.

DEN PASTOOR.

Gy en zoude niet willen gelooven, wat 'er aen-gelegen is goede Domestieken in zyn huys te hebben, bezonder daer Kinderen zyn. Gy hebt al eene experientie gehad in uwe Meyt, die gy in tyds doorgezonden hebt, eer sy door haer vloeken de maledictie over uw huys trok. Zulke Knegten, oft Meyssens en zoude niemand mogen in-neemen, beter, dat' ze langs de straeten bedelen gingen, dan zouden 'ze eventwel moeten bidden, oft sy en zouden niets krygen. O bedorve wereld! de H. Schriftuer zegd : dat van een huys, daer veel gevloekt word, de straf niet en zal afwyken. Den H. Augustinus zegd : dat 'ze niet minder en zondigen die Christus blasphemeren, nu regnerende in den Hemel, als die hem hebben gekruyst, hier wandelende op der aerde. Den H. Bernardus zegd : dat de tong van eenen vloeker erger is, als de Lancie daer Christus mé doorsteken is. Den H. Thomas van Aquinen

zegd : dat eenen vloeker erger is, als eenen doodſlaeger. Ach! dat die Wetten nog eens in voegen waeren, de welke gebieden, dat de tong van eenen vloeker met een heet yzer moeſt doorboord worden. Ludovicus den XIV. gebood, dat men aen de vloekers de bovenſte, en in geval van geene beterniſſe, en onderſte Lippe zoude afsneyden. Dat dit nog in voegen was, wat zoud' gy den heelen dag grinſers, monſters, en miſmaekte Troniens agter de Ploeg, Karren, en Waegens zien verſcheynen. Ondertuſſchen gy kont Barbara wel zeggen, dat ik dat gehoord hebbe, en wat dat ik daer van gezeyd hebbe : het is mynen tyd, ik moet vertrekken. Dat moet ik nog zeggen wegens de Knegten en Meyſſens, dat'ze ſomtyds de Kinderen in den grond bederven, hun alle kwaede, en wulpſche perten leeren, jae hun leeren d'Ouders zelfs beſteelen, &c. en dat. mogen d'Ouders wel in agt neemen, te weeten : als ſomtyds de Kinderen met de Knegten en Meyſſens onder malkanderen het meeſte kyven en tieren, dat'ze dan ſomtyds agter rug de beſte vrinden zyn, en dat maer en doen in hun preſentie om hunne boeverey te bedekken. De Fabel leerd, dat : Argus had honderd oogen, en hy wierd nog bedrogen. Adieu.

VVFDE SAEMEN-SPRAEK.

DEN PASTOOR.

PRoficiat, Joseph, gy hebt gedaen, dien Doctoor heeft het wel gepakt; om de waerheyd te zeggen, ik en had het niet gepeyst, dat gy het zoo gemakkelyk zoud ontkomen hebben.

JOSEPH.

Godt dank, M. P.; ik ben gisteren al in het Veld geweest.

DEN PASTOOR.

Dat is wel, Joseph; maer uw eerste Visiet zoude moeten naer de Kerk geweest hebben; zoo doen alle braeve Christene menschen, als sy een swaere ziekte gepassseert zyn, om Godt te bedanken.

JOSEPH.

Ik hebbe zeker reden, om Godt te bedanken; Ik zal eerst daegs myne devotie komen houden, en wel bezonder daerom, om dat U Eerw. ter occasie van myn ziek zyn, my, myn Vrouw en Kinderen zoo wel onderwesen hebt, en ons pligten hebt aengethoont; maer, Myn Heer Pastoor, myn Vrouw zoude nog moeten wat onder-

weſen worden; my dunkt, dat 'ze dat nog niet en laet.

DEN PASTOOR.

Wat is dat Joſeph?

JOSEPH.

Wel, M. P. gy had haer gevraegd, oft, als 'er 's avonds Jonge Gezellen kwaemen, de tweede Dogter ook daer by bleef; Daer op heeft ſy u geantwoord jae, en de twee kleynſte ook, maer zeyd' ſy: als 'er van dit, oft dat geſproken word, dan jaege ik 'ze ſlaepen, en zonder daer op te antwoorden, moeſt gy een Kind gaen Doopen.

DEN PASTOOR.

Ik hebbe immers daer op verſtaenelyk genoeg geantwoord, dat dit zeker niet en deugde, dat gy andermans Kinders in uw huys met den nacht ophoud. Dat zulke Jongers 's avonds niet en bidden, 's morgens hun Ouders tornig maeken, als 'ze niet willen opſtaen, hun werk verzuymen &c. dat is nog van 't minſte: maer gy zyt nog oorzaek van alle de ongeregeltheden, die 'ze met den nacht te loopen, begaen.

Nu, wat word'er al verhandeld, als zulke compagnie te ſaemen is? Hoort, Marie, ik zal u de moeyte ſpaeren; ik zal't u zeggen: zomtyds word 'er gezongen, want uwe Dogters konnen wel zingen, gelyk ik dikwils in 't Veld gehoord hebbe, maer 't

zyn gemeynelyk ſlegte Liedekens, die ſy van de Liekens-zangers koopen, die op de Jaer Merckten, en Kermiſſen weeten te loeren, zoo wel als de beſte Kwakzalvers, en Hansworſten, waer van men zelden een deugdzaem gezang hoord.

Jae, dat ik maer over die kwanten iet te zeggen hadde! ik zou zeker hunnen geheelen Voddemans-winkel eerſt willen overzien, en examineren, eer ſy die aen het Publiek mogten verkoopen; Want d'een is een Mey-Lieken, d'ander een Minneklagt, het derde een Vryagie, het vierde een onkuyſſche geſchiedenis, het vyfde van een overſpel, &c. Is't zoo niet, Marieke?

MARIE.

Jae, M. P., als ik nog pleeg naer de Merckt te gaen, ik kogt'er altyd, om dat de Kinderen nieuwsgierig zyn, en alzoo perfect leeren leeſen.

DEN PASTOOR.

Jae, maer wat'ze nog perfecter leeren: allen onzuyveren handel, want hun imaginatie word vervult met onzuyvere voorwerpen, daer ſomtyds hun zinnen blyven op ſpeelen, en ſomtyds ganſch in den grond bedorven; en daer laet gy uw twee kleyn al by, als zulke Liekens gezongen worden?

MARIE.

Jae, M. P., maer die zyn nog heel on-

noosel, want overwylen was 'er hier eenen Jongman, die een Liedeken zong, daer dikwils dat word, de *Min*, in kwam; mynen kleynen vroeg my, wat dat te zeggen was, en ik antwoorde hem, dat het de Kat was, hy was daer mé content.

DEN PASTOOR.

Is het zoo, dat is te verwonderen: want men mag met reden zeggen, dat 'er van dien ouderdom geene Kinderen meer en zyn: doch des te meer zyt gy dan verplicht van hun in hunne onnoosselheyd te laeten. Ik zal u nu eenen voorval vertellen, die my gebeurd is: kent gy Pierken uyt de Wind-meulen wel?

MARIE.

Jae, M. P., hy is nog jonger als den mynen.

DEN PASTOOR.

Wel dezen komt onlangs bellen om my te zeggen, dat'ze daer waeren met het Kind van den Wever om Gedoopt te worden; ik zeyde uyt kortswyl, Pierke, is het groot, zal ik het wel meester worden? Hy antwoorde my: het kan zoo groot niet zyn, M. P., want sy en zyn nog niet lang getrouwt. Ik en oordeelde niet geraedzaem van hem voorders te queſtioneren.

Als'ze dan niet en zingen, oft ophouden van zingen; wat zyn dan de diſcourſen

van die Compagniën van Jongers en Dogters? Dan worden'er vertelt een hoopen hiſtorien die alzoo net zyn, als de Liedekens; dan ſpreeken ſy van dien Jongman, die agtervolgt die Dogter: dezen is getrouwt met zoo een, wiſt Gyl. dat nog niet? 't was hoogtyd. Van eenen derden; die ſtaet in belofte met zulk eene &c. Van eene vierde, een vyfde, een zeſde; die is bedrogen, die is dit, die is dat; en alzoo worden die diſcourſen dikwils nog gemengelt met ſwarten agterklap. 't is iet aerdig, als'er ergens zoo eenen Jongman, oft Jonge-Dogter zig verloopen heeft, dat zeffens zoo op ſtraet is. Daer is zoo een ſoort van Volkxke, die bynaer anders niet en weten te vertellen, gelyk by exempel de Spinnerſſen, Strikkerſſen, Waſſcherſſen, Naeyerſſen &c. (de goede altyd uytgenomen.) Sy klappen daer van, oft het zaeken van Raed, en Staet waeren. Braeve menſchen zouden diergelyke in hunne huyſen niet mogen begeeren; en gy zult gemeynelyk zien, dat deze ook zoo zullen vaeren.

Het is al eenige jaeren geleden, daer was een van myne Waſſcherſſen, die ik tot dry-mael toe, in het voor-by-gaen aen de Kuyp, van diergelyke voorvallen hoorde ſpreeken; ik riep haer, en ik zeyde haer: als gy nog iets diergelyks zult verhaelen,

dan zullen wy afdeylen, en ik zal een ander inneemen ; ik voegde 'er by : zyt maer voorzigtig , dat gy zelfs zoo niet en vaert , want die daer zoo veel van weeten te klappen, en zoo geerne van ſpreeken, geven de menſchen ook gemeynelyk ſtof om van hun daer naer te klappen.

Ik, M. P., zey ſy, ik zoude van ſchamte ſterven , dat my zulks arriveerde ; ik ging het Land uyt, en ik zoude onder niemants oogen meer derven komen.

Het was juſt, dag op dag, een half jaer dat myne Meyt haer ging aenzeggen om te waſſchen : het ſpel was al op den wagen , ſy excuſeerde haer , dat 'ze niet komen en koſt , waer naer ſy haer geheel avontuer ging vertellen : maer ſy was vergeten, wat 'ze my geantwoord had , ſy zong doen een geheel ander Liedeken.

MARIE.

Wat Liedeken was dat, M. P., mogen wy 't wel weeten ?

DEN PASTOOR.

Ach jae ! het gemeyn H..... Liedeken :
„ Ik ben d'eerſte niet , ik zal de leſte niet
„ zyn ; die nu met my lagchen , dat 'ze
„ toezien dat 'ze ook zoo niet en vaeren ;
„ Wie is 'er die kan verzekert zyn , dat hy
„ van dat waeter niet drinken en zal ?
„ Miſſchen is menſchelyk : de grootſte

„ zondaers zyn dikwils de grootſte Hey-
„ lige geworden, &c. „ Eenen kranken troost, voor de gene men met diergelyke Schiet-gebedekens moet vertroosten.

Diergelyke tydverdryving, meynt gy dat u dit geoorloft is? Dat nogtans dikwils kwaed is, en neffens't kwaed afgeſneden: maer gelyk gy te kennen gaeft, dat gy dan uw Kinderen dede ſlaepen gaen, als'er van dit, oft dat geſproken wierd, doet my klaer verſtaen, wat gy door dit, en dat wilt te kennen geven, ontugtige woorden, oneerbaere Saemen-ſpraeken, oft dobbelzinnige propooſten? Roept uwe twee oudſte Dogters, en hoord neerſtig toe wat ik daer van zal zeggen.

BARBARA. en DOROTHEE.

Wy zyn hier, M. P., en zeer begeerig, om van U Eerw. geleerd, en onderweſen te worden.

DEN PASTOOR.

Ik weete dat, Kinderen, en het gedenkt my nog van alle beyde, als Gyl. uw Eerſte Communie gedaen hebt, dat gy boven al de kroon ſpande. Noyt oft zelden heb ik UL. iet gevraegt, oft Gyl. wiſt het. Daer ik UL. nu van zal ſpreeken, en gaf doen nog geenen pas, als in 't generael: het is van de onzuyvere woorden, ontugtigen klap, daer ik UL. van daeg in 't kort

eens iet wil van zeggen. Ik en twyffele niet, oft Gyl. hebt nu al dikwils ondervonden hoe gemeyn dit kwaed is.

Wat ſchaede den onzuyveren klap doet leerd ons heel eenvoudig den H. Apoſtel Paulus, als hy zegd : *De ondeugende Saemen-ſpraeken bederven de goede Zeden.* Ik vraege nu, wat is'er beter, als de goede Zeden ? Ergo daer kan niets booſer zyn, als het gene de goede Zeden bederſt. Hoe den onzuyveren klap de goede Zeden bederft, leerd ons den H. Baſilius met eene naturelyke gelykeniſſe : Werpt een ſteentjen, zegd hy, in 't waeter, het zal niet alleenelyk het waeter roeren daer het valt; maer het zal zoo veel beweegingen en ronde cirkels maeken, dat het geheel waeter geroerd word : alzoo ook, als 'er een onzuyver woord geworpen word in eene zuyvere Ziel, dat verwekt d'een kwaede gedagten op d'ander, en roert de geheele Ziel, dat 'ze van zuyver ſomtyds geheel troubel word, en in langen tyd niet geſtilt en is.

Andere Schryvers vergelyken eene onzuyvere tong zeer wel met de Peſt. Om dat wel te verſtaen, zoud' Gyl. moeten weten, wat de Peſt is. Godt lof, ſy is in onſe tyden hier in 't Land niet geweeſt. De Peſt dan is eene ziekte, die maer den

3den, oft 4den man overlaet, die zeer gemakkelyk, jae door eenen aeſſem, door een aenraeking van eenig meubel, behaelt word; die zoodaenigen brand veroorzaekt, dat de menſchen in 't waeter ſpringen, om zig te verkoelen: met een woord, daer ſterven meer menſchen van de Peſt, als van alle andere ziektens te ſaemen. Zoo is 't met de onkuysheyd in de tong: dat is hedendaegs zoo gemeyn, dat word zoo ligt voortsgeleerd, dat veroorzaekt zoo menigen onkuyſſchen brand; en broed uyt zoo menige andere zonden, dat 'er daer door meer menſchen verdoemt gaen, als om alle andere zonden te zaemen. Maer, Dorothée, ik hoor, dat gy zoo eene gelukkige memorie hebt; wat heeft den Pater van die onkuyſſche woorden gezeyd, als hy de Paſſie gepredikt heeft?

DOROTHEE.

Hy heeft gezeyd, M. P., dat het die vuylhaerden waeren, die Jeſus die ſtinkende fluymen, en opgehaelde rochels in ſyn gebenedyd Aenzigt geſpogen hebben: dat die grouwelyk misbruyken hun tong, daer ſy Godt moeten mé bidden; die in 't Doopſel door het Zout gewyd is, om te ſpreeken de woorden des Levens; die zoo dikwils geheyligt is door het ontfangen van het Alderheyligſte. Hy noemde daer eenige

HH. Vaders, maer die ben ik vergeten.

DEN PASTOOR.

Gy hebt wel onthouden, myn Dogter. Die HH. Vaders waeren Joannes Chryſoſtomus, en Auguſtinus, twee van de vermaerdſte Lichten van de H. Kerke. Hoord nu nog eens een grooter Licht, te weten de Eeuwige Wysheyd zelfs, Chriſtus onſen Zaeligmaeker, die zegd: dat men van ider eydel woord zal moeten rekeninge geven in den leſten dag des Oordeels. Wat eene ſcherpe rekening zullen ſy dan niet moeten geven van zoo menige ontugtige woorden, en oneerbaere propooſten! Op een andere plaetſe dreygt hy de gene die ſchandael geven met de eenwige pynen der Hellen: en waer door word'er meer, en grooter ſchandael gegeven, als door den onkuyſſchen klap, door den welken zoo behendig het doodelyk vergif aen d'ooren word ingeblaeſen, het welk zoo menige ziel doet ſterven, die Jeſus door ſyn Bloed van de dood had afgekogt.

Onderhoud dan dit voor eene Zaele wet, als 'er by u zoo eenen Jongman aenland, die niet eerlyk en is in ſyne woorden, van daer mé te lagchen, van hem op-te-volgen, en met mé te ſpreeken, voet te geeven, maer thoont hem zeffens een yzeere tronie: tragt door een zekere manier

van onweerding, u van hem te verwyderen; hy zal misschien van u wel zeggen, dat gy te schrupuleus zyt, oft dat gy eene Quezel zyt, denkt dat dit een glorieus verwyt is; dooh in zyn zelven zal hy peysen, dat gy gelyk hebt, en u nog des te meer exstimeren.

DOROTHEE.

M. P. Ik ben juist zoo gevaeren: want, als wy by N. N. versogt waeren om Vlas te trekken, hebben wy 's avonds daer een recreatie gehad, en onder malkanderen wat gedanst. Daer was zoo eenen, die uytgelaeten was, en allen vuylen klap uytbraekte; ik hebbe hem tot drymael toe van my gejaegd: maer hoord, zeyde hy, die Quezel, die Beggyn, wy zullen u een kaske maeken om u, als een Heylige, daer in te pronken te stellen.

Maer, Barbara, waerom trad gy my zoo dapper op den voet, als ik bezig was met dat te vertellen.

BARBARA.

Moest gy dat zeggen, dat M. P. dat hoorde?

DOROTHEE.

Jae wel; M. P. mag mynen uyt, en ingang weten, en is 't dat ik ievers in misdaen hebbe, ik wil geinstrueert zyn, en myn fouten kennen en verbeteren.

DEN PASTOOR.

Ik prys u Dorothée, dat gy zoo recht uyt zyt: maer om de waerheyd te zeggen, naer zulke Ziel-bedervende gezelschappen en meugt gy niet meer gaen: gy zoud immers uwe Gebueren wel geholpen hebben, gelyk sy UL. ook doen, zonder dat gy daer met den nacht moeft blyven vrolyk zyn met den Speelman. Dat Vlas trekken, dat Kemp schellen, dat Uchte-roeyen, op een ander heeten sy het Spinningen en Labayen, dat is, den A B C Boek van den duyvel. Den Bisschop van Antwerpen in eenen Brief aen eenen van syne Land-Dekens, zegd onder andere:

„ Dat in diergelyke by-een-komsten de
„ schaemte, en de schaemelyke Zedigheyd
„ der Maegden afgeleerd word: dat aldaer
„ aenwascht allengskens, zonder het ge-
„ waer te worden, de onzuyvere liefde;
„ en agter een worden daer andere occa-
„ sien gezogt, en ligtelyk gevonden; in
„ welke de onverzaede gemoederen der
„ Jonkheyd, door den drank, en aenlok-
„ king der oogen, onder het net gebragt
„ zynde, allen toom weg-geworpen heb-
„ bende, aen hunne verkeerde begeertens
„ gehoorsaemen.

JOSEPH.

Is dat dezen Bisschop die nu nog leeft,

M. P., ik hebbe gehoord, dat hy Primus van Leuven geweeſt is, en vervolgens moet hy hoog geleerd zyn.

DEN PASTOOR.

Jae Joſeph, den zelven, een deftig Man die ik zeer wel extimeer om zyn geleerdheyd en andere talenten: ik hebbe dikwils ondervonden de waerheyd van ſynen Brief. Daer was den Zoon van onſen Koſter, die zekerlyk zoo deugdelyk is opgebrogt, als een Kind in 't Dorp was: wat is d'oorzaek geweeſt van ſyne bedorventheyd? Hy is eenige keeren in zulke Avond-compagnien geweeſt, en 't is nu eenen geheelen uytgelaeten: hy en zoude hier voorens geen Pint Bier in een Herreberg derven commanderen hebben, veel minder een Dogter aenſpreeken; maer zedert dien tyd, gy en hoord uyt ſynen mond niet meer komen, als ydelheyd, dertelheyd, en ongebondentheyd.

Zoo kenne ik van gelyken verſcheyde Jonge Dogters, die eertyds ſpiegels waeren van deugden, en zeegbaerheyd, van zuyverheyd, welkers wangen met het Maegden-rood overdekt wierden, op het minſte onzuyver woord. Maer nu, zedert dat 'ze zig in die compagniekens van Vlas-trekken, Kemp-ſchellen, Babayen, Uchteroeyen, &c. begeven hebben, en by den nacht leeren ſwieren hebben; verre van

daer van nu nog rood te worden, sy zouden eerder beschaemt zyn van beschaemt te worden. Hun Godtvrugtigheyd is verdweenen; sy hebben eenen walg van dat Godt aengaet, en die van te vooren een kleyn gerugt konde ontstellen, en worden nu door geen donder-slaegen meer vervaert. Daerom, myne Dogters:

Wilt gy uwe Eer, en Ziel bewaeren:
Laet zulke Compagniekens vaeren.

Godt gaeve, dat die goude tyden nog eens herleefden, dat 't voor een eerbaere Dogter een publieke schande was, naer den Zonnen-ondergang, in eene Herreberg, oft diergelyk gezelschap gevonden te worden. Hoe het is, oft niet; dat is eventwel zeker, dat die Jonge-Dogters, die gelyk de Vleêr-Muysen, en Nacht-Uylen geerne's nachts swieren, altyd iet van hun eer, en faem verliesen; om dat'ze doen tegen de goede zeden en manieren; en dikwils vaeren, gelyk de Muggen, die, naer dat'ze s'avonds lang genoeg ontrent het Licht gesweeft, en gevlogen hebben, dikwils in de keers vliegen, en hun verbranden.

Ondertusschen, zoo lang, als d'Ouders niet mede werken, om dit kwaed volgens hun pligt helpen te beletten, dan zal ik weynig profyt doen. Ach! dat Gyl., Ouders, eens hoorde de droevige klagten uyt de Hel

van zoo meenige Kinders tegen hunne Ouders, volgens de verbeelding van den H. Cyprianus. Eylaes! zeggen'ze met hunne kermende ſtemmen, en brandende monden: ten zyn wy niet die ons verdoemt hebben, het is geweeſt de zorgeloosheyd van onſe Vaders, de toegeventheyd van onſe Moeders, de lafhertigheyd van hun beyde, die ons toelieten, daer de bedorve Jongheyd naer trachde. Ten is tegen Godts Rechtveerdigheyd niet, dat wy opſtaen, ſyne Sententie is Rechtveerdig, nog tegen de duyvels, die ons pynigen; maer tegen onſe Ouders, die in plaets van Ouders, Beulen en Tyrannen zyn geweeſt. Als ik hier in koom, ik kan niet eyndigen, ik zoude eerder de Sterren in 't Firmament tellen, als allen het kwaed dat by den nacht geſchied: vechten, doodſlaegen, ſteelen, hoerderye, overſpel, alle ſoort van onkuysheyd, daer de Son beſchaemt over is, dat geſchied by den nacht, want 't is al te klaer, dat de moeder van de boosheyd is de duyſternis..... Geeſt my daer myn Schupken, ik hebbe my vertrakt, en zegge u Adieu.

BARBARA.

Alhoewel, M. P., dat Vader nu gezond is; ik hoope eventwel, dat gy daerom nog al eens zult komen. Wy zyn van zin toeko-

mende weeke eene ſpecie van Laeken-waſch te houden; zyt zoo goet komt ons d'eer aendoen op een glas Bier.

DEN PASTOOR.

Gy weet, dat ik noyt, oft zelden ier buyten myn huys profitere, maer, als ik 'er eenige Ziele-winſt zoude in zien, dan zoude ik nog wel komen: daerom komt my zeggen, wat Compagnie ik by UL. zal vinden.

BARBARA.

Zeer wel, M. P., U Eerw. oodmoedige Dienaereſſe.

SESDE SAEMEN-SPRAEK.

TRIENEKE.

VAder en Moeder, M. P., doen U Eerw. de Complimenten maeken, en verzoeken U Eerw. op den middag. Onſen Oom den Preſident Schepen zal daer ook zyn, en Ma Tant uyt 't Wout, en anders niemand. Barbara myn Suſter zoude gekomen hebben, maer ſy moeſt Moeder helpen.

DEN PASTOOR.

Zeer wel, Trieneke, gy kont immers uw Complimenten ook wel doen, en uw

Complimenten maeken gelyk't behoord? Zegd aen Vader en Moeder, dat ik naer middag om 2 of 3 uren my zal d'eer geven, maer op den middag is't my onmogelyk.

TRIENEKE.

Zeer wel, M. P., gy zult ons veel eer aen doen.

MA TANT uyt't Wout,

Zal M. P. komen Trieneke-Nicht? Wat heeft hy gezeyd?

TRIENEKE.

Jae, Ma Tant, maer op den middag niet: hy hadde daer dry oft vier groote Boeken open liggen zoo groot, als Mis-Boekken. Ten is geen wonder dat hy zoo geleerd is.

MA TANT.

Dat hy zeer geleerd is, en daer-en-boven uytneeemende Godtvrugtig, dat is alle man bekent: maer zyn gedienſtigheyd en manier om eenen Zieken by-te-ſtaen en tot eene Zaelige Dood te bereyden, dat is my het beſte bekent, zedert dat ons Lucieken is geſtorven, nu over twee maenden.

JOSEPH.

Ik was al verwondert, dat gy daer nog niets van gezeyd en hadde, en ik vreeſde daer den eerſten van te ſpreeken, om u op een nieuw niet te bedroeven. Mits gy

maer die een Dogter en hadde, die nu 16, of 17 jaeren oud zynde, uw gezelſchap, uw verzet, en uwen trooſt was, moet u dat zeker ſchroomelyk aen 't hert gekomen zyn.

MATANT.

Jae, dat is te denken, en zonder onſen Paſtoor ik hadde mé geſtorven: maer zoo haeſt als hy zag, dat ſy buyten hoop was, heeft hy my gevraegd, of ik de Hiſtorie wel wiſt van den Patriarch Abraham, die van Godts wegen bevel had van ſynen eenigen Zoon Iſaâc te Slag-offeren. Als ik hem antwoorde van Jae, dan heeft hy my gezeyd: zulk een Sacrificie verzoekt Godt van u ook. Ik vatte aenſtonds wat hy zeggen wilde, en ik begonſt bitterlyk te weenen.... Maer hy heeft my dien Act van Abraham, ſyne volle overgeeving in den wille Godts voor oogen geſteld, als zoo een hoogverheven werk, als zoo eene groote en volmaekte deugd, dat ik al den tyd van haer ziekte en dood, (daer nogtans ſtof was om traenen uyt marber-ſteenen te lokken,) my genoeg heb konnen inhouden, en de natuer overwinnen.

MARIE.

Het was een deugdelyk Kind, ik hebbe dikwils in de Kerk myne ſpeculatie daer in gehad. Het was oft'er eenen Seraphien

Godt aenbeden had : zoo waeren haere oogen, haer handen, haer weſen, de geheele geſteltenis van haer lichaem, als getuygen van haer inwendige devotie.

MA TANT.

Niet alleenelyk in de Kerk, maer over al was ſy doordrongen in de vreeſe Godts, den welken ſy zig over al verbeelde, dat ik geloof dat'ze zederd haer elf jaer, dat 'ze haer Eerſte Communie gedaen heeft, geen een dood-zonde begaen heeft. Ziet eens in't kort haer manier van leven : s'morgens ſtond ſy vroeg op, dat 'ze altyd bynaer een half uer in haer gebed bleef, eer ſy beneden kwam, ten waer, dat ik'ze vandoen hadde : dan kwam'ze op 't eerſte woord, zonder oyt te klaegen, dat ſy haer gewoonelyk gebed niet en had konnen doeu. Sy was gewoon te zeggen : d'opregte devotie en ſtelt niets in wanorder; en dat is Godt op d'een plaets verlaeten, om hem op een ander te dienen. Werken van Gebod, gaen voor de werken van Raed. Ik vraegde haer ſomtyds wat en hoe veel ſy s'morgens gewoon was te bidden; Sy antwoorde my : M. P. heeft my geleerd, dat het niet precies gelegen en is in veel te bidden, maer in wel te bidden. Nu ik tragde ontrent te doen, gelyk hy my geleerd heeft. Daer op zweeg ſy ſtil.

Ik vraegde, hoe heeft M. P. u geleerd? En sy antwoorde : eerst voor al, zoo haest men wakker word, heeft hy geleerd, moet gy tragten uwe eerste gepeysen aen Godt op-te-draegen; Want zeyde hy : het is dan bezonder, dat den duyvel, als eenen brieffchenden leeuw rond-loopt om te zien wie hy zal verslinden. Dan zult gy met alle vlytigheyd uwe slaeperagtigheyd overwinnen, en in alle eerbaerheyd uwe kleederen aendoen, en zeggen onder het kleeden de gewoonelyke Schiet-gebedekens. Gekleed zynde, zult gy Godt bedanken.

Ten 1. Om dat hy u dien nacht bewaerd heeft.

Ten 2. Gy zult hem gratie verzoeken; om dien dag wel over-te-brengen.

Ten 3. Gy zult hem opofferen alle werken van dien dag. Dat heeft hy ons bezonder gerecommandeerd, zeggende : dat dan alle onse werken van dien dag goed, Godt aengenaem, en verdienstig wierden. Daer toe heeft hy ons geleerd dit volgende Gebed.

Ik ben, ô Heere! tot geen ander eynde in dezen wereld; als om uwe H. Wil te volbrengen, en om u te dienen volgens den Staet, in den welken uwe Goddelyke Voorzienigheyd my gesteld heeft. Ik draege u dan op alle werken, die my van daeg te

doen ſtaen. Geeft my de gratie van de zelve te volbrengen, gelyk gy die van my verzoekt, op dat ik in alle myne gedagten, woorden, ende werken, geen ander inzigt en hebbe, als om u alleen te behaegen. Amen.

JOSEPH.

Ma Tant, dat is een fraey Gebed, ik, zoo oud, als ik ben, ik wil dat nog wel van buyten leeren.

MA TANT.

Ik hebbe ook haer het zelve my zoo dikwils doen voor-zeggen, dat ik het ook van buyten kan. Voorders, zeyde ſy, heeft M. P. ons geleerd, als wy eenig nieuw werk beginnen, is het ook zeer goed van dit volgende te zeggen :

Tot Godts meer Eer en Glorie, tot zaligheyd van myn ziel, tot voldoeninge van myn zonden, tot laeffeniſſe van de Geloovige Zieltjens in 't Vagevuer, gaen ik dit werk beginnen, en voleyndigen.

In den Naem des Vaders, &c.

Oft, is't dat men den tyd niet en heeft, kan men ook zeggen d'een, of d'ander van de volgende : *Mynen Godt, zegent het werk myner handen.* --- *Mynen Godt ; ik wil niets doen, als om U.* --- *Heere ik eygene U toe alle myne werken, zuyvert myne intentie.* --- *Heere geeft my de gra-*

tie, dat ik in alle myn doen en laeten U alleen hebbe voor myn inzigt. --- Ik verzaeke aen alle andere intentien, als alleenelyk aen die niet, de welke ſtrekken tot Uw meerder Eer en Glorie.

JOSEPH.

Dat ſtaet my wonder aen; maer hoe mag ſy s'avonds haer tot de ruſte begeven hebben, is dat u ook wel bekent?

MATANT.

Jae, M.P. had haer geleerd die vraeg; *Wat zal eenen Chriſtenen menſch doen, om s'avonds Chriſtelyk ſlaepen te gaen?* En daer op moeſt ſy antwoorden:

Ten 1. *Godt bedanken, dat hy hem dien dag bewaerd heeft.*

Ten 2. *Zyn Conſcientie onderzoeken, en een Berouw verwekken.*

Ten 3. *Naer eenige Gebeden tragten in een Godtvrugtig gepeys in ſlaep te vallen.*

JOSEPH.

Ik hoore zoo geerne van haer ſpreeken, zoo tot ſtigting van myn Huysgezin, als tot lof van de Overledene. Weet gy niet juſt wat Gebeden ſy s'avonds ſprak.

MATANT.

Ik en weet'ze altemael niet; om Godt te bedanken had'ze een geleerd uyt haeren Kerk-boek, ook om Licht van den H. Geeſt te verzoeken. Als ſy haer Conſcien-

tie ging onderzoeken, het eerſte begon : *Wy erkennen, ô Godt ! &c.* het tweede : *ô Heer ! wy miſdoen dagelyks &c.* uyt den Boek de Chriſtelyke Onderwyſing. Dan verwekte ſy een Act van Berouw, leeſde de Litanie van O. L. V. van Loretten, en ſy bad vyf Pater-noſters Kruys-gebed, en eenen Pater-noſter, en Ave Maria ter eeren van haeren Engel bewaerder. Sy ſtelde haer voor een uer om s' anderdags op te ſtaen, en verzogt haeren Engel, om haer die uer te wekken : ſy heeft my rechtzinnig gezeyd, dat dit noyt en mankeerde. Haer leſte Gebed was dit :

Ik gaen de ruſt neemen, ô mynen Godt ! om dat het U alzoo belieft ; om myne kragten te herſtellen, om U morgen bekwaemer te konnen dienen. Zyt zoo dikwils gebenedyd, als ik mynen aedem zal herhaelen. Mynen Godt in U geloove ik, in U hope ik, U bemin ik boven al. 't Is voor U, dat ik waeke, 't is voor U, dat ik ſlaepe, 't is voor U, dat ik leve, 't is voor U, dat ik ſterve. In de zorge van mynen Engel Bewaerder, van den H. Joſeph, van myne Patroonerſſe de H. Lucia, in den ſchoot van Maria, en in de Wonden van JESUS, beveele ik myn ziel en lichaem. In den Naem des Vaders, &c.

Alswanneer ſy dan nog in ſlaep niet en

viel, hiel sy zig bezig met eenige Godtvrugtige gepeysen, by exempel : *gelyk ik hier naekt ligge in't bed, zoo zullen zy my eens nagelen tusschen de planken, en in d'aerde begraeven, misschien morgen al, want, 't is Godt bekent, oft ik dezen nacht zal overbrengen. -- Nu lig ik hier op myn gemak, en ruste : doch hoe menigen en is'er niet in de wereld, die met de Keers in de hand ligt in synen zielbraekenden dood-stryd. Heer zyt alle stervende genaedig. -- Ontrent myn bedde zullen misschien eens stuen waeken myne Vrinden in weedom en droefheyd, tot dat ik mynen geest gegeven hebbe, &c.*

JOSEPH.

Ma Tant, gy word weemoedig... Laet ons van iet anders spreeken, ik zien, dat wy u bedroeven.

MA TANT.

Ach! neen Joseph ter contrarie; ik troost my, als ik peyse hoe Christelyk sy geleeft heeft, en dat Godt haer gehaelt heeft eer de bedorventheyd van de wereld haer aengerand heeft. Ziet eens wat voor een ootmoedig gevoelen sy had van haer eygen zelven : weynigen tyd voor haer ziekte, waeren ons Nichten de Beggynen overgekomen, die goede Matroonen presen haer in haer presentie, om haer goed gedrag en

Godtvrugtigheyd, Ach! zeyde sy, daer de deugd tegenwoordig zoo raer is, word zoo gemakkelyk imand om eenigen schyn van deugden gepresen, Gy-l. pryst my om de helft van myn devoir, dat ik doen, en om d' ander helft, dat ik niet en doen; zal ik misschien verdoemt gaen. Ik bevind alle Avonden genoeg, als ik myne Conscientie onderzoek, hoe krank den mensch is, en in hoe veel fouten en gebreken hy daegelyks valt. Waer op een van de Begynen haer vraegde: onderzoekt gy dan alle dagen uwe Conscientie Nichtje? Jae, antwoorde sy, M. P. heeft ons dat streng bevolen, en gezeyd; dat 'er bynaer geenen anderen middel en is om tot de volmaektheyd te komen; want, was hy gewoon te zeggen, als eenen Koop-man niet dagelyks goed Register en houd, en eenen Hovenier niet dagelyks het Onkruyd uyt synen Hof en roeyd, zullen zelden eer van hun werk hebben.

BARBARA.

Is sy ook tot het laeste toe by haer kennis gebleven, Ma Tant?

MA TANT.

Jae, zoo presént, als wy tegenwoordig zyn. Zes daegen voor haer dood, heeft sy haer HH. Rechten ontfangen, met zoodaenige stigting, dat M.P. hem zelfs niet en

kon inhouden. Sy hadde my te vooren alle de Domeſtieken van 't Huys by haer doen roepen : ſy kwaemen in al ſnoeffende en weenende, want ſy wierd van hun alle om haere zoetaerdigheyd, gelyk als aenbeden. Sy bedankte hun van hunne goedheyd, en naer my eerſt vergiffeniſſe gevraegd te hebben, vroeg ſy hun alle vergiffeniſſe van alle fouten, die ſy ten hunnen opzigt bedreven hadde. Sy dede hun eene korte aenſpraek van de kortheyd des levens, en van de noodzaekelykheyd van wel te leven, om wel te ſterven : dan verzogt 'ze hunne gebeden. Sy had nog eenig geld, alhoewel niet veel, ſy bad my, dat ik dat aen deze goede menſchen naer haer dood wilde uytdeylen : maer wat ſpectakel! doen was 'er niemand meer, of hy weende luy op. Myn Kind dede hun een teeken met de hand, en ſprak hun met zoo een fors, en ſalvinge van den Hemel, dat niemand ſynen aeſem liet gaen, uyt vrees van een woordeken niet te hooren. Op de 5 dagen voor haer dood, was ſy geduerig bezig met haer teer handekens naer den Hemel te ſteeken, en met te ſter-oogen op het Kruyceſix, het welk zy ook honderd mael op den dag kuſte. Ach Heer! zeyd 'ze, dat ik konde, ik zoude tot U vliegen : haere Lippen waeren gedurig in beroerte. Als wy haer uyt

eenen Boek iet voorleesden van de Passie ons Heere, dan scheen sy het Kruycefix zoetjens toe-te-lagchen, en zeyde : Heer zyt myn zondaeresse genaedig. Den nacht voor haer dood had 'ze taemelyk wel geslaepen, als sy wakker wierd, nam sy my by de hand, en zeyde : Moeder gy moet u retireren, als ik sterve, want ik weete, dat u dat te zeer zal aen het hert komen. Ik vraegde, oft sy veel pyn leyde : jae, zeyd 'ze, ik lyde veel, maer mynen Zaligmaeker heeft al meer geleden aen het Kruys. Hy stierf aen het Kruys gepraemt tegen syn Wonden, en ik lig hier op een zagt bed : men bespotte hem in 't midden van syne pynen, en alle man komt my hier troosten : men gaf hem gal te drinken, en ik kryg hier al dat zoet en aengenaem is, om my te versterken. Ik hebbe nogtans iet met hem gelyk, te weeten : dat ik myn beminde Moeder hier neffens my zien, want alhoewel sy my verzogt had, van een weynig van haer te gaen, ik konde haer tog niet verlaeten. Dit gezeyd hebbende, vraegde sy my de Geweyde Keers; en zeyde : Heer, die het Eeuwig Licht zyt, verlicht my op dien donkeren weg, die ik ingaen : en wynig daer naer zey'ze stillekens : Heer..... Heer.... Heer! in uwe Handen beveele ik mynen geest. Dan heb-

ben wy haer niet meer konnen verſtaen; maer tot het laeſte toe, als wy den Naem van Jeſus, oft Maria aenriepen, dan dede ſy reverentie, en ſtierf met haer zoo een weynigsken te hertrekken. Myn hert was in d'eerſte gelyk geſloten, en ongevoelyk; zoo haeſt ſy my van het Bed weg-trokken, maer als ſy my in een ander Kamer deden gaen, alsdan!...

TRIENEKE.

Ma Tant, M. P. is daer, wiſt uw oogen af.

DEN PASTOOR.

Ik meynde hier het Huys vol blydſchap te vinden over de herſtelteniſſe van Joſeph, my dunkt, gy zit hier met de traenen in d'oogen; is 'er ſwaerigheyd?

BARBARA.

Neen, M. P., maer onſe Ma Tant heeft ons daer de ſtigtige Dood vertelt van haer Lucieken, dat heeft ons altemael doen weenen.

DEN PASTOOR.

Gy zegd wel *de ſtigtige Dood*: daer ben ik van getuygen geweeſt. Onder andere vraegde ik haer, oft ſy niet geerne zoude blyven leven? Sy antwoorde my: dat Godt my den keus gaf, en vraegde, Lucie, wil ik u uwe gezondheyd wederom geven, oft wilt gy ſterven; ik zoude ant-

worden : Bermhertigen Vader, ik wil niet kieſen, maer doet met my het geene u belieft, het gene meeſt ſtreekt tot Uw Eer en Glorie, en tot zaligheyd van myne ziel. Uwen Vader, Barbara, die ſprak my onlangs van een nieuw Reglement in ſyn Huys te maeken ten uwen opzigte; hy en moet maer van Ma Tant informeten, hoe Lucie leefde, en volgt dat naer, dan hebt gy een goed Reglement.

MA TANT.

Ik hebbe hun al voorgehouden, M. P., hoe ſy s'morgens opſtond, en s'avonds ſlaepen ging; maer dat had ik nog vergeten, dat'ze s'morgens een quartier uers beſteede om haer Meditatie te doen ; daerom had 'ze haer Boekken neffens haer Bed liggen.

BARBARA.

Had 'ze nog al ſchoon Boekken, Ma Tant?

MA TANT.

Sy had 'er al eenige : Den Godtvrugtigen Lands-man, en de Chriſtelyke Onderwyſing, dat waeren haere Kerk-Boekken, dan had 'ze d'Hiſtorie des Bybels, d'Uytlegging van d'Evangelien, en d'Uytlegging van den Cathechiſmus door Claus : maer daer leefde ſy maer Sondags en s' Heyligendags in, Dan had 'ze een Rooſe-Krans Boekxke, d' Inleyding tot een Godtvrugtig Leven

door Franciſcus de Sales, en Thomas à Kempis, daer ſy het meeſte van maekte. Dan had'ze nog eenen geleent van haer Nicht de Beggyn, dat waeren de Levens der Heyligen. Sy was in den Winter alle avonden gewoon voor geheel het Huyshouden een Leven voor-te-leeſen, eer wy het Roosen-Hoeyken begonſten.

DEN PASTOOR.

Dat waeren Boekken genoeg voor idereen op 't Plat Land. Ik wenſchde, dat alle Huyshoudens met diergelyke Boekken voorzien waeren, en ook geleeſen wierden: want als gy iet Godtvrugtig leeſt, ſpreekt Godt u aen, en als gy bid, dan ſpreekt gy Godt aen; en alzoo en zoude Godt by zoo veele niet vergeten worden.

DEN PRESIDENT Schepene.

Ik geloof, Ma Tant, dat gy daer goeden dienſt van had, nog geen moeyte om haer tot de gehoorſaemheyd te buygen.

MATANT.

Neen, Preſident; ſy hadde eens hooren prediken, dat de Kinders die hunne Ouders wederſpannig zyn, hun misagten, en verdriet aendoen, verdienen, dat hun de Raeven d' Oogen uyt den kop pikden. Zederd dien tyd heeft'ze de gehoorzaemheyd geviert, als den appel van haer oog. Sy was eens eenen Neusdoek aen't zoomen,

ik weete niet wat 'er voor viel, dat ik haer eenige keeren vandoen hadde, ſy zeyde al lagchende : dat is nu den zeſden keer, dat ik deezen zoom herneem, 't is goed, dat het geen Karre-Huyf en is.

Noeyt en zoud ſy uytgegaen hebben zonder myne permiſſie, of langer weg-gebleven hebben, als 't van noode was, nog eenige nouvellen thuys gebragt hebben : want ſy hadde een bezonder vrees van agterklap aen-te-hooren, of voorts te vertellen.

DEN PASTOOR.

Hadde, die blyven leven, Dorothée, die en zoude niet gemakkelyk naer den Speelman gegaen hebben.

DOROTHEE.

Ik hadde het wel gepeyſt, M. P., en ik hebbe het tegen myn Suſter ook al gezeyd, dat wy daer van nog een Capittel van U Eerw. te verwagten hadden. Niet te min wy zoeken maer de waerheyd te weeten, en die te volgen. Daerom en neemt het niet kwaelyk, dat ik aen U Eerw. die vraeg voorſtel : dat ik, oft imand van myns gelyken by U Eerw. kwam ter hoeder trouw raed vraegen, oft permiſſie om naer den Speelman te gaen, hoe zoud gy met ons handelen ?

DEN PASTOOR.

Gy vraegd my daer in korte woorden zoo veel, als ik in langen tyd zal konnen beantwoorden. Ik zoude zekerlyk my lang bepeyſen, en u vraegen naer wat Huys, op wat tyd, met wat gezelſchap, en hoe lang gy van zin waert daer te verblyven : en, naer dat ik daer van onderrigt, en content van was; zoude ik daer nog zoo veel Conditie by doen, dat gy miſſchien die permiſſie niet en zoude willen aenneemen, oft hamt gy die aen, dan zoude ik nog al niet zeer geruſt zyn, oft gy miſſchien die niet en zoude onderhouden.

BARBARA.

Naer deu Speelman gaen, M. P., dat en is eventwel geen dood-zonde. Ik wil anders nog liever, dat ik myn beenen brak, als daer door een dood-zonde te doen.

DEN PASTOOR.

Dat en zegge ik niet; neen, dat dit uyt zyn zelven en voor alle man dood-zonden is, verr' van my; maer dat zegge ik, dat Godt om die eydelheyd ſyne gratie ontrekt. Dat zegge ik: dat den H. Joannes Chryſoſtomus zegd : het danſen, is eene pomperye van den duyvel, welken wy verzaekt hebben in het Doopſel. Dat zegge ik : door het danſen verlieſt men den tyd, verlieſt men de ſchaemte, verlieſt men de Godt-

vrugtigheyd. Dat zegge ik : dat'er nu menige in de Hel branden, die in den Hemel zouden zyn, is't dat 'ze niet gedanſt en hadden. Dat zegge ik : dat'er geen plaetſen in de wereld en zyn, waer dat Chriſtus op een nieuw meer gekruyſt word, als in de Dans-Schoolen.....

Ergo, in 't generael geſproken, wat het danſen aengaet : ik houde ſtaen, dat het van die zaeken is, die meer overhellen naer het kwaed, als naer het goed, ten minſten, gelyk het in deze tyden geploogen word; en vervolgens, dat men eene aldergrootſte omzigtigheyd van noode heeft, om daer niet te zondigen, en dat dien zeer wyſelyk doet, die zig daer van kan paſſeren. Om UL. dat taſtelyk te thoonen, en wil ik niet anders ophaelen, en u voor oogen ſtellen, als dat uytwendig te zien is. De ondermengelinge van de wederzeydſche handen, de gedurige toelagchende, en vleyende opzigten, het aenhooren van het ſpelende Inſtrument, de verwerminge van de lichaemen onderhoudeu door het ſpringen en drinken, die ſcheynen gelyk altemael ſaemen te werken, niet om hout of ſteen, maer om de kranke menſchen te betooveren. Wilt gy my niet gelooven, in het gene nogtans geloofbaer ſcheynt, ondervraegd dan u eygen zelven, ondervraegd

uwe Ooren, uw Tong, uw Hert, uw Conſcientie, oft gy daer niet onbetaemelykx gehoort, geſproken begeert, oft gedaen en hebt: en vind gy, dat gy daer zoo zuyver zyt uytgegaen, als ingekomen, zegd dan vry, dat de Dans-ſchoolen plaetſen zyn vermaert door de Mirakelen, om dat gy aldaer onder zoo veel aenlokzelen tot de zonden, geen zonden gedaen en hebt.

Ik blyf daer by, dat het danſen aen veele, en bezonder aen die Kermis-Poeppen, die daer hun hert en zin geheel opſtellen, en die niet content en zyn met den dag, maer daer nog een groot ſtuk van dan nacht aenknoopen, occaſie en perykels zyn van veele zonden. Wat zegd gy Preſident, gy zyt nu die tyden gepaſſeert, maer gy hebt in uwen tyd al wel mé gedaen. Hebbe ik gelyk?

DEN PRESIDENT.

Daer is al iet van, M. P..... Daer is al veel van.... 'T is bynaer altemael waer, dat gy gezeyd hebt. Ik hebbe noyt naer geene Viool gegaen buyten de Kermis, nog dat en was in mynen tyd zoo veel de manier niet, van op die gemeyne Sondaegen in de Herreberg te danſen, nog de Wet en zoude dat niet gepermitteert hebben, nog braeve Ouders ook niet, nog fraey Volk en zoude daer niet naer toe gegaen hebben.

Dat is juſt waer, dat'er naer die Stront-Herrebergskens, die om haer Suer, oft mislukt Maeger Bier te verkoopen, daer eenen Kretzer, oft Tremper krygen, nog geen fraey Volk heenen en gaet: want ſy zien wel, dat'ze met dien Jan Hagel en Agter-Op hun reputatie zoude verlieſen.

Ik zal UL. nog eenen voorval verhaelen, die my gearriveerd is, als ik nog Onder-Paſtoor was, en dan moet ik myn afscheyd neemen. Ik wierde geroepen naer zulk een Huysken, daer den Speelman Sondags te voren geweeſt was, om eene Dogter te Berichten, die haer verhitſt had met te danſen, en ſy is'er ook van geſtorven: het was een oprecht Staeltje, die boven Vader en Moeder meeſter was, en het was van haer beſtel, dat den Speelman daer zoo geſtaedig zig liet hooren. Nu onder de Ceremonien vraegde ik, waer dat groot Kruyce-fix was dat boven de Schouw gewoon was te ſtaen: Myn Heer, zeyd'ze, Moeder doet dat altyd weg, als den Speelman komt, en ſy heeft het vergeeten te rug te ſtellen. Waerom doet'ze dat weg? Vraegde ik: Om dat, antwoorde ſy, de Danſers anders geen plaiſier en hebben, als'ze dat zien ſtaen. Gy kont peyſen, wat ik op die ſchoone reden haer antwoorde.

BARBARA.

't Is eventwel nog goed, dat'ze haer voor haer dood, nog wel heeft konnen Biechten?

DEN PASTOOR.

Imand, die zyn geheel leven kwaelyk geleeft heeft, het is zoo raer, dat die wel sterven. Wy geven hun wel de Absolutie, maer wy en konnen hun geen groote gerustheyd beloven. Wel sterven, is de grootste konst van alle konsten. Hoe wilt gy, dat eenen mensch die konst zal leeren effekens voor zyn dood? Ik wil eventwel liever in de plaets van Lucieken gestorven zyn, al-hoe-wel de Bermhertigheyd Godts groot is.

MARIE.

M. P. Als het zoo te mispryfen en perykeleus is naer den Speelman te gaen, waer zullen onse Meyskens dan eenen Man krygen?

DEN PASTOOR.

Marie, zoo langen tyd, als ik hier ben, en hebbe ik u tael nog niet gehoord. Ik moet lagchen.... Gy komt gemeynelyk aen met zoo een subtiele kweftie op het leste. Wy zullen nog wel eens gelegentheyd hebben om daer van te spreken. Ondertusschen Marie, de beste Waeren zullen zeiden buyten uythangen, maer die bewaeren sy

in de beſlote Winkels, alwaer de Liefhebbers hun tog weeten te vinden.

Sa, Vrindekens altemael, ik wenſche UL. al-te-zaemen veel plaiſier en volherdinge van gezondheyd, en u principaelyk, Joſeph, die het zoo nauw geſteken heeft: gy moet de reſt van uw leven ſchikken, om Godt beter te dienen. Adieu.

LAESTE SAEMEN-SPRAEK.

DEN PASTOOR.

DAg, Marie, gy moet uw Dogters dat water doen byhaelen, om uw Lynwaert te begieten, gy moet uw jaeren al beginnen te ontzien.

MARIE.

Jae, M. P., dat zou wel zyn, ſy zitten daer in huys alle beyde, ſy hebben eergiſteren een malheur gekregen: daer is onvoorziens eenen Ketel ziedende waeter op hun uytgeſtort, d'een heeft allen twee haer beenen verbrand, en d'ander maer een. Zyt zoo goet, M. P., gaet binnen, Joſeph is daer ook uyt het Veld gekomen, en ik heb aenſtonds gedaen.

DEN PASTOOR.

Goeden dag, Joſeph met uw Dogters,

Moeder heeft my daer vertelt het ongeluk, dat hun daer overkomen is. Dat doet my pyn !

BARBARA.

Jae, M. P., het doet ons al meer pyn. Ik meynde, als fy myn kous uytfneden, dat ik van pyn zoude van myn zelven gegaen hebben.

DEN PASTOOR.

Ziet eens, Kinderen, daer een handsvol ziedende waeter zoo veel fmert veroorzaekt, wat eene fchroomige pyn het moet zyn, van alle kanten in de Hel omringelt te zyn van dat vuer, dat aengeftookt is door Godts gramfchap. Laet ons tog zoo leven, dat wy noyt en ondervinden, wat daer omgaet in die duyfterniffe, wat'er knerfelt in die vlammen.

Daer valt my in, hoe ter occafie van een kwaed been, den H. Ignatius, inftelder der Jefuiten, eenen grooten Heyligen is geworden. Hy volgde in zyn jonkheyd den Oorlog, en in eenen Veld-flag fyn been over-gekregen hebbende, wierd hy op een Kafteel gebragt. In deze geftelteniffe vraegd hy eenige Boekken, om den tyd over-te-brengen, maer zoo daer geen en waeren van Krygs-Hiftorien gelyk hy verzogt, is hy gedwongen geweeft in het Nieuw Teftament, oft het Leven van Chriftus zig te

amuzeren : mogelyk is hy uytgekomen op een van deze paſſagiens : *Wat baet het den menſch, is't dat hy den geheelen wereld wind; en ſyne ziel verlieſt? Oft, wat voor een verwiſſeling zal hy voor zyn ziel geven? Het Ryk der Hemelen leyd geweld, en de geweldige zullen het inneemen : Allen Boom die geene goede Vrugten en draegt, zal uytgekapt en in het vuer geworpen worden. --- Niemand en kan twee Heeren dienen..... gy en kont Godt, en den rykdom niet dienen. --- Hoe eng is de Poort, en hoe nouw is den Weg, die tot het Leven leyd, en hoe weynige zyn'er die hem vinden, &c.* Hy is door dit leeſen zoodaenig geraekt geweeſt, dat hy beloofde van den wereld te verlaeten, zoo haeſt hy geneeſen was, gelyk hy ook gedaen heeft : en door het inſtellen van ſyn Orden heeft hy met millioenen zielen bekeert.

Ik zegge dat daerom niet, dat gy den wereld moet verlaeten, gelyk Ignatius, gelukkig waert gy, dat gy daer toe geroepen wierd; maer om dat gy zoud letten op de ſchikkingen van Godt, en verduldig zoud zyn in al dat u overkomt.

JOSEPH.

Dat ik zoo gelukkig waer, M. P., dat ik een van myn Kinderen den Geeſtelyken

Staet zag aenveerden, ik gaf nog het beſte Peerd uyt mynen Stal : want dat gaet boven alles.

DEN PASTOOR.

Jae, Joſeph dat gaet boven alles, principaelyk die daer toe geroepen is, daerom zyn'er veel, die dikwils in een eerelyk Houwelyk gemakkelyker zouden zalig worden, als in den Geeſtelyken Staet : want daer veel van zal aen gegeven worden, zal ook veel gevraegd worden. Ondertuſſchen dat is ook waer : alle Staeten zyn zaelig, als ſy wel beleeft worden.

DOROTHEE.

Mits, M. P. ; dat aen het verkieſen van eenen Staet ſomtyds een eeuwig geluk, oft ongeluk af-hangt, gelieft ons te leeren wat men moet doen om eenen zaeligen Staet te verkieſen.

DEN PASTOOR.

Myn Kind, den tyd en laet het niet toe van deze materie tot den gronde toe uyt te pluyſen, ik zal UL. hier aengaende maer het principaelſte van zeggen.

Het verkieſen van eenen Staet, is een van de gewigtigſte zaeken, die men te doen heeft in geheel zyn leven. Den-genen die buyten den Staet is, die hem van Godt was toegeſchikt, is als eenen Viſch buyten het waeter, die gedurig ſpertelt, tot

dat hy daer wederom in is, oft tot dat hy sterft : hy is een Litmaet dat buyten zyn plaets is, hy is gelyk eenen Gevangenen in eenen eeuwigen Kerker.

BARBARA.

Die dan eenen Staet zoude aengegaen hebben, M. P., zonder den roep van Godt, zoude dien in dezen Staet niet konnen zalig worden?

DEN PASTOOR.

Jae wel, maer moeyelyker : want hy heeft zig onweerdig gemaekt de gratie, die hem noodig was, om de pligten van synen Staet te volbrengen. Zulken moet nu van den nood een deugd maeken, om alle die bitterheden en onlusten, die hy ontmoet, met verduldigheyd te verdraegen, en Godt daer door om syne voorgaende zonden verzoenen. In tegendeel die synen Staet aengaet en verkiest door Godts roep, mag verhopen geluk naer Ziel en Lichaem, vrede des herten, en hier naer het eeuwig Leven.

BARBARA.

Maer, wat middelen, M. P., dunkt U Eerw. in het bezonder de bekwaemste, om eenen goeden keus te doen?

DEN PASTOOR.

Niet, gelyk uw Moeder in de laeste Saemen-Spraek my opwirp : zig veel over-

al verthoonen, alle nieuwe Modens naervolgen, alle Ravetskens bywoonen; Neen, Kinderen, geloof, en houd u aen dit volgende Spreek-woord :

Dogters die veel loopen in de Maen-ſcheyn ;
En veel in de Herreberg te vinden zyn,
't Is wonder als ſy blyven reyn.

Oft, gelyk ik nog al ergens geleſen hebbe :

Dogters ſchouwt die avond-ſtraetjens,
En breekt-af die fezel-praetjens,
Steekt u in geen donker gaetjens,
Die dat doen, zyn vuyl Laudatjens.

Nog dat en is ook geenen middel, van alle man aen-te-houden en hope te geven, al hoe wel gy het in uw hert ſomtyds niet en meynt, maer enkelyk om die glorie te hebben, dat gy veel Vryers hebt. Van zulke ziet men nog al dikwils, dat'ze den ſlechtſten uytkieſen : daer-en-boven duſdanige konnen ook merkelyk tegen de rechtveerdigheyd zondigen, met imand zoo te lyden, die ondertuſſchen ſyn fortuyn op een ander zoude konnen maeken. Zulke dingen en hebt gy nog niet gepeyſt, en 't is eventwel zoo.

Den eerſten generaelen middel dan, is in ſyne Jonkheyd wel leven, want de zonden, beletten ons den wil van Godt te kennen. Den Wyſen Man zegd : dat *in eene booſaerdige ziele de wysheyd niet en zal*

ingaen, woonen in een lighaem onderwor-pen aen de zonden.

Den tweeden middel is, dikwils tot die intentie bidden, en vueriglyk bidden, ook andere goede werken doen, als Miſſe hooren, Aelmoeſſen doen, te Bigten, en te Communie gaen, &c. en alzoo wenſchen te bekomen, niet dat u het beſte ſchynt, maer het gene waer toe Godt u roept; want, al is't dat zekeren Staet beter en zaliger is in zyn zelven, daerom en is hy niet beter en zaeliger voor u. Vervolgens miſdoen die, de welke naer ſommige Staeten tragten, daer ſy geen deugden, oft bekwaemheyd toe en hebben: ook die de welke den eenen, oft den anderen Staet willen aenveerden uyt inzigt van fortuyn, van plaiſieren, van eere, van gemakkelyk leven: van gelyken misdoen die, de welke geenen Staet en willen aenveerden, om beter te konnen leven in ledigheyd, en in eene ongeregelde vryheyd.

Den derden middel is, ieder aen ſynen Bigt-Vader te raede gaen, die u van jongs af gekent heeft: dog eenen Vriend Godts, die wel vat, hoe veel hier aengelegen is, jae ook eenen Wyſen Vader, en eene Chriſtelyke Moeder konnen u dikmaels behulpzaem zyn.

Als nu den ſlag moet gegeven worden,

moet gy u voor ettelyke dagen bezonder oeffenen in alle goede werken : ook andere menſchen verzoeken voor u te bidden : en allen dien laſt, die dien Staet aen zig heeft, en wat 'er u al in kan overkomen, neerſtig overwegen en voor oogen ſtellen.

Dit doende, moet gy hopen dat Godt u zal verhooren, en dat dien Staet u zal zaelig zyn, die gy zult omhelſen.

Ik kenne Man en Vrouw, en zoo ik meyne, ſy leven nog allen twee : die malkanderen by kennis noyt gezien en hadden. Sy komen op den zelven dag naer een Capelle Onſe-Lieve-Vrouwe toegewyd, met de zelve intentie eene Novene beginnen : als de negen dagen om waeren, vraegd haer den Jongman, oft ſy s'anderdags nog wederom kwam : ſy antwoorde neen, dat ſy haer voorneemen nu volbragt hadde. Sy bekent, dat 'ze die devotie geplogen hadde om te weeten, oft ſy den Houwelyken Staet zoude aenveerden : waer op den Jongman vraegde, oft ſy alreeds eenigen Perſoon verkoſen hadde : tot nog toe niet, zeyde ſy bevallyk, maer nu als 'er iemand komt, zal ik beginnen te luyſteren : waer op den Jongman antwoorde : is 't dat mynen Perſoon u bevalt, gy en moet niet langer wagten : waer op ſy permitterde, dat hy haer thuys leyde, en hae-

re Ouders geſproken hebbende, zyn ſy binnen de 14 dagen getrouwt, en het is een Houwelyk, oft het in den Hemel gemaekt was, en alles, dat ſy onderneemen, geluk, hun wel. Men vind'er hedendaegs ook zulke Jongmans, doch zonder zulke intentie, die aen de Kerken de Jonge Dogters afwagten, hun de Herbergen intrekken, beſchencken en thuys leyden. Maer kan 'er iet ſchandaleuſer zyn, en meer ſtrydende tegen de goede zeden? Gy weet, Joſeph, wat ruſie ik gehad hebbe, als ik hier eerſt gekomen ben, om het Volk te beletten, eerſt dat uytloopen uyt de Kerk, als het Sermoon, oft de Inſtructie begonſt, dat hebbe ik ontrent afgebragt; maer dat zal ik, zoo ik vrees, noyt konnen bekomen, van hun te beletten naer de Dienſten op den Kerk-Hof blyven te ſtaen lagchen en gabberen, en de Vrouw-Perſoonen afwagten en te overgaepen: want het is gelyk het Spreek-woord zegd: *Daer Godt eene Kerke heeft, daer heeft den duyvel eene Capel.*

JOSEPH.

Jae, M. P., 't is nog niet lang geleden, dat wy hier onder ons daer vermaen van gehad hebben, alswanneer Simon Slinghs daer ſubiet geſtorven is, die U Eerw. op den Kerk-Hof alsdan zoo onbeleeft toeſchoot,

en zoo menigen keer Paep naer-ſchreeuwde : ik wil niet oordeelen, het is miſſchien een rechtveerdige ſtraf, dat hy zonder ſyn Heylige Rechten geſtorven is.

DEN PASTOOR.

Dat willen wy zoo laeten : hy is geoordeeld, maer ieder-een zien genoeg, die het wilt zien, wat eene ongeſchikte en ongoddelyke manier dat het is, op die Plaetſen eenige uytgelaetentheyd te bedryven :

Ten 1. Sy verlieſen zeffens den geeſt van Godtvrugtigheyd en ingekeertheyd, die ſy in de Kerk, zoo door het H. Sacrificie, als door het Sermoon opgevat hadden.

Ten 2. Sy verſtroeyen die menſchen, die in de Kerk nog wat naer blyven bidden.

Ten 3. Sy Staen daer op de Geweyde Aerde, en boven de Lichaemen van hun Ouders en Voor-Ouders, die zoo bermhertig uyt het Vagevuer tot hun roepen : *Miſeremini mei &c.* Ontfermd u mynder, ontfermd u mynder, gy ten minſten myne Vrinden, want de Hand des Heeren heeft my geraekt.

Ten 4. Sy geven dikwils de volle liberteyt aen hunne oogen, langs de welke de dood in de ziel komt : ik hebbe dat al dikwils Gepredikt, maer het heeft weynig geholpen. Eens had ik het bynaer daer

uyt, als ik die Doods beenderen daer had doen ſtellen onder het Kruycefix; maer eenen Boer is een ongevoelyk Schepſel; daer naer gingen ſommige daer mé ſpotten.

DOROTHEE.

Ik hebbe noyt wel geweeten, M.P., Wat ontrent die Doods-hoofden geſchreven ſtond, en daer is nu al eenig uytgeregent.

DEN PASTOOR.

Het is eene gefingeerde, dog waeragtige Aenſpraek van de Dooden tot de Levende, en zaemen eene zaelige vermaeninge, dat de Levende hun Uytterſten zouden indagtig zyn, en hunnen hoogmoed afleggen, als ſy zien, wat'er naer de dood hun ſtaet te geſchieden.

Het een aen den rechten kant is:

Ik was in mynen tyd zeer ſchoon, en wel beſneden,
Ik had een rood couleur, en welgemaekte leden,
Nu ben ik die gy ziet, de ſchoonheyd is verſleten,
Myn teer, en jeugdig vleeſch is van de Wormen geëten;
Als gy een Graf beziet, hoe kont gy't Aerds nog minnen?
Hier moet de Eer en Pragt, en al dat ſchoon is binnen.

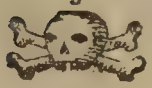

HEDEN GROOT
MORGEN DOOD.

Aen den ſlinken kand ſtond :

Menſch, dat gy nu zyt, was ik voor dezen,
Dat ik nu ben, zult gy ook eens weſen,
Ziet vry op my, en vraegd het alle man,
Oft iemand, wie ik was, my kennen kan?

HODIE MIHI,
CRAS TIBI.

Hoe is het mogelyk, dat wy op den Kerk-Hof zyn uytgekomen, Wy hebben begonſt van de verkieſing van eenen Staet te ſpreeken : het is gelyk een afbeeldzel van den menſchelyken handel, want hoe dikwils en geſchied het niet, dat, als de menſchen groote projecten maeken, hooge voorneemens in den kop hebben; eer ſy die uytgewerkt hebben, komen ſy myn Gebueren worden, dat is : op den Kerk-Hof logeeren.

BARBARA.

Dat is daer by gekomen, M. P.; dat U Eerw. die Hiſtorie vertelt hebt van die twee, die te ſaemen eene Novene begonſt hadden, om een gelukkig Houwelyk, en in den uytgang van de Kerk ſaemen kennis kregen. Men en weet niet, M. P. wat imand te doen ſtaet. Och of het U Eerw geliefde zoo goet te zyn, van ons eenige particuliere onderrigtingen te geven, wegens

den Houwelyken Staet, die den meeſten hoop van de menſchen aengaet.

DEN PASTOOR.

Ziet daer is eene korte onderrigting: het Houwelyk is gelyk eene uytgeſpanne Viſch-net, de Viſſchen verlangen daer in te zyn; en als ſy daer in zyn, zoo waeren zy geerne wederom 'er uyt: zoo is't eventwel met veele, die dezen Staet aengaen uyt verkeerde interpretatien, oft wulpſche inzigten.

Wy leeſen in het H. Evangelie, dat onſen Zaeligmaeker eens met ſyne Gebenedyde Moeder, en ſyne Diſcipelen gegaen is naer eene Bruyloft te Cana, eene Stad in Galileën: jae zelfs, dat hy aldaer ſyn eerſte Mirakel gedaen heeft, te weten het Water in Wyn veranderd. Daer word onder de Geleerde veel gediſputeert, wie daer den Bruydegom, en de Bruyt geweeſt zyn: dus blyft de zaek nog onzeker: maer dat is wel zeker, dat'er hedendaegs veele Bruyloften gehouden worden, daer onſen Zaeligmaeker niet en zoude willen naer toe komen.

Men ziet het Houwelyk in deze eylaes! bedrukte tyden niet aen, als een H. Sacrament, en volgens den Apoſtel, om ſyne beteekeninge, een groot Sacrament; maer als een voorworp van zinnelykheyd, en

wulpsheyd, als een tydelyk contract, oft eene affaire van Koopmanschap : want hoe veele en zyn'er niet, die hun principaelste oogmerk neemen op den luft, schoonheyd, rykdommen, en diergelyke onstandvastige en vergankelyke dingen, daer het nieuws zoo haest van af is. Als de Wittebroods-week voor-by is, begint men malkanders fouten te kennen, de wederzeydsche gebreken te ontdekken, en met een woord de liefde, die op zoo onstandvastige fondamenten gegrond is, begint te verflouwen en te verkouwen. Ziet hier van eene natuerelyke gelykeniffe : hebt gy noyt by een ligt Esse-Mutzaerdeken, oft by een hands-vol Berke-ryfen u zitten warmen? Hoe flikkert dat, wat eene hooge vlam geeft het! hoe dapper wast dat aen! hoe schoon gloriken is dat! maer binnen korten tyd is't vuer vergaen, den Heert met wat witte Asschen overdekt, begint allengskens te verkouwen : in tegendeel eenen goeden Eyken-Mutzaerd, en daer op wat deugdelyke Spaeken, al gaet dit wat traeger aen, het geeft eventwel eenen bestandigen en langdurigen brand ; jae als het hout verteert is, warmt men zig aen de Kolen. Zoo ook de liefde alleen gegrond op die uytwendige, en vergankelyke aenlokzelen, is een kort vuerken : maer de Deugd, Eer-

Voorſigtigheyd en diergelyke,
voedzel van een vuer, dat hoe
ſchoonder, hoe heeter en aen-
vord.

yne Studie gedaen had, en nu
met delibereren wat Staet ik
i anneemen, was ik in een
, en daer was iemand die deze
orſtelde: welke Orde de ſtreng-
yn? Eenige zeyden de Carthuy-
re de Capucienen, andere die,
e: de Baeſin van den Huys,
oekt was, zeyde: Myn Heeren
oorlof, ik houde ſtaen dat myn
ſtrengſte is van altemael. Het
het eerſte gezigt belagchelyk
pagnie, maer, als'ze haere preu-
t, waeren'er veele die met haer
begonſt ſy: laet ons eens te-
ellen ieder zyn manier van le-
Mannen moeten s'nachts opſtaen
Choor te gaen, maer, als die
is, dan gaen ſy geruſt ſlaepen;
oyns gelyke, zyn meenigen nacht,
et konnen ſlaepen gaen, en een
reyt, en een Vrouw die moet
zomteyds zoo een valſch ac-
t gy zoud horens aen uw hoofd
er dien Choor af is.

en éten dat hun voorgeſteld word:

wulpsheyd, als een tydelyk cont
eene affaire van Koopmanſchap :
veele en zyn'er niet, die hun p'
ſte oogmerk neemen op den luſt
heyd, rykdommen, en diergelyk
vaſtige en vergankelyke dingen,
nieuws zoo haeſt van af is. Als
broods-week voor-by is, be
malkanders fouten te kennen, d
zeydſche gebreken te ontdekken
een woord de liefde, die op zoo
vaſtige fondamenten gegrond is,
verflouwen en te verkouwen.
van eene natuerelyke gelykeniſſe
noyt by een ligt Eſſe-Mutzaerdek
een hands-vol Berke-ryſen u zitten
Hoe flikkert dat, wat eene ho
geeft het! hoe dapper waſt dat a
ſchoon gloriken is dat! maer bin
tyd is't vuer vergaen, den Heer
witte Aſſchen overdekt, begint a'
te verkouwen : in tegendeel ee
den Eyken-Mutzaerd, en daer op
delyke Spaeken, al gaet dit wat
aen, het geeft eventwel eenen
gen en langdurigen brand ; jae als
verteert is, warmt men zig aen d
Zoo ook de liefde alleen gegronc
uytwendige, en vergankelyke aenl
is een kort vuerken : maer de Deu

baerheyd, Voorſigtigheyd en diergelyke, geven het voedzel van een vuer, dat hoe langer hoe ſchoonder, hoe heeter en aengenaemer word.

Als ik myne Studie gedaen had, en nu bezig was met delibereren wat Staet ik zoude gaen anneemen, was ik in een gezelſchap, en daer was iemand die deze kweſtie voorſtelde: welke Orde de ſtrengſte mogt zyn? Eenige zeyden de Carthuyſers, andere de Capucienen, andere die, en andere die: de Baeſin van den Huys, die wel gebekt was, zeyde: Myn Heeren met uwen oorlof, ik houde ſtaen dat myn Order de ſtrengſte is van altemael. Het ſcheen op het eerſte gezigt belagchelyk aen de Compagnie, maer, als'ze haere preuven bybragt, waeren'er veele die met haer vielen. Zoo begonſt ſy: laet ons eens tegen-een ſtellen ieder zyn manier van leven; die Mannen moeten s'nachts opſtaen om naer de Choor te gaen, maer, als die geeyndigt is, dan gaen ſy geruſt ſlaepen; en ik, en myns gelyke, zyn meenigen nacht, dat wy niet konnen ſlaepen gaen, en een Kind dat kreyt, en een Vrouw die moet zingen, is zomteyds zoo een valſch accoord, dat gy zoud horens aen uw hoofd krygen, eer dien Choor af is.

Sy moeten éten dat hun voorgeſteld word:

en in ons Order zyn'er veel die wel éten zouden, dat hun iet voorgeſteld wierd.

Sy moeten ſtaen onder de Gehoorzaemheyd, maer die beſtaet in reden; maer een Vrouw moet dikwils gehoorzaemen aen een hoofd, daer geen reden in en ſteeken, en dat zoo lang ſy leeft; daer ſy dikmaels van Overſten veranderen.

Voorders let eens op myne dagelykſche exercitie, zeyd'ze, ſtelt die tegen de hun, en oordeeld: men is 17, of 20 jaeren getrouwt, eer men is uyt ſyn kleyne Kinderen; ieder Dragt is eene verzaemelinge van onluſten, van ongeruſtheden, van gedurige onpaſſelykheden, en ider Verloſſing riskeert men zyn leven. Voorders dat kleyn goed mankeert altyd iet; dan krygen ſy Tanden, dan de Maeſelen, dan de Pokken: komen zy te ſterven, die ellende en miſerie, den hert-rouw, die een Moeder daer aen ziet en gevoelt, is niemand bekent, als aen die Moeder zyn. Worden ſy grooter, hoe menige alteratie en heeft een Moeder dagelyks niet; hier vallen ſy in't Vuer, oft kwetſen hun met een Mes, daer in't Water: dan loopen'ze onder de Beeſten, en riskeren een ongeluk &c. Nu en ſpreeke ik nog niet van Koſt en Kleederen, Dak en Want, Schulden en Laſten, daer de Getrouwde gezaementlyk moeten voor zor-

gen : dit is de Exercitie van de gemeyne dagen , peyſt dan eens hoe het gaet op de Feeſt - dagen ; daer zyn in onzen Staet nog a' ſwaerigheden die Hans heeten , en die men met geen Trompetten en zal luy-uyt-kondigen. Ik houde dan ſtaen , dat in ons Cartabel meer Vaſte - dagen , meer Vigilie-dagen , en meer Maeger-dagen komen , als in de hun , en dat onſen Almanach al dikwil-der van Onweder , Haegel en Wind , Nuord-ſche - buyſen en onſtuymig Weder ſpreekt, als den hunnen.

BARBARA.

Uw beleeftheyd , M. P. , verſtout my van eventwel U nog eene Vraege voor - te-ſtellen ; te weten : oft men dan in het ver-kieſen van eenen Perſoon niet en mag zien naer de Schoonheyd en Rykdommen.

DEN PASTOOR.

Ik zal u dezen keer naer uw goeſting antwoorden ; jae wel , Barbara , om dies-wille , dat die hoedanigheden ook den kran-ken menſch onderſteunen , om de Liefde , die gelyk als de ziel is van het Houwe-lyk , te onderhouden en te bewaeren : maer dat en mag het principaelſte oogwit niet zyn , gy moet meer letten op die vyf G. G. G. G. G. te weeten : op de Godtvrugtig-heyd , Gevoegzaemheyd , Goedaerdigheyd, Gemanierdheyd , en de Gezondheyd. Wat

de Rydommen aengaet, als het verschil zeer groot is, daer reysen dikwils schroomelyke onheylen uyt en verwytingen, daerom en is dit al oud Spreek-woord niet te verwerpen : *Wilt gy Trouwen, Trouwt met uws gelyken.* Het Masker van de wereld vertelt daer een klugtjen af : daer was eenen uyt de Stad, die niet veel en had, getrouwt met een Boerin van een groot Gewin : nu dien Monsieur meynde, dat hy haer verre voor was, om dat sy een Boerin was, al-hoe-wel haer Vader hun allen twee moest houden, zoo dat hy haer dat al dikwils op haer brood schoot : maer ziet eens wat krouw dat zy hem ook eens gaf : op zekeren keer hadden sy Gasten genood, daer was weer iet dat hem mishaegde ; hy vraegd haer, om haer een behendig verwyt te doen : hoe veel Mandelen dat haeren Vader dit jaer wel meer opgedaen had als 't voorlede jaer ? Honderd vyf-en-twintig antwoorde sy, om dat hy nu een Beest meer te onderhouden heeft, als 't voorlede jaer.

DOROTHEE.

Maer, M. P, gy hebt op den tweeden Sondag naer Dry Koningen op het Evangelie van de Bruyloft van Cana in Galileën een schoon Sermoon gedaen wegens het Houwelyk ; ik wenschde, dat ik dat had kon-

nen onthouden; gy hebt daer eene Hiſtorie in gebragt van den Jongen Tobias en Sara, die gy tot een exempel, zoo voor de gene die dezen Staet aengegaen zyn, als die hem willen aengaen, geſtelt hebt.

DEN PASTOOR.

Deze Hiſtorie is genoeg om aen alle menſchen tot een volkomen onderrigting te dienen wegens het Houwelyk. Deze Sara hadde zeven Mans gehad, die altemael om hun verkeert inzigt van den duyvel gedood waeren: Sara, die daer geen ſchuld in en had, ſpreekt een deel van haer gebed met deze woorden: „ Gy weet Heere dat „ ik uyt geen verkeerde inzigten eenen „ Man begeert hebbe; noyt en heb ik „ my gemengelt met het gezelſchap van „ wulpſche en dertele gezellen, noch met „ de gene die in de lichtveerdigheyd wandelden; 't is waer, ik hebbe myn conſent gegeven om te Trouwen, maer „ met de vreeſe des Heere, en niet door „ dertelheyd, oft onkuyſheyd getrokken; „ nu, oft ik die niet weerdig geweeſt en „ ben, oft miſſchien ſy my niet, oft dat „ gy my miſſchien voor eenen anderen „ Man geſchikt hebt; want uwe Raedſlaegen en zyn in geen menſchen magt; „ maer dat weet ik zeker, dat alle de gene die u eeren en dienen, is't dat ſy be-

„ proeft worden, dat ſy ook zullen ge-
„ kroont worden ; en is 't dat ſy in ver-
„ drukking geleeft hebben, dat'ze zullen
„ verloſt worden. „ De H. Schriftuer zegd klaerelyk, dat haer gebed verhoort is, en dat den Engel Raphaël gezonden is om haer te trooſten, om haer uyt allen druk te verloſſen, om haer eenen deugdelyken Man te beſchikken : wat wonder, dat Godt zulk een gebed verhoord van zoo eene zuyvere ziel geſproken !

DOROTHEE.

Hadde Tobias geenen ſchrik van met Sara te Trouwen, M. P., mits haer ſeven Mans van den duyvel omgebragt waeren ?

DEN PASTOOR.

Jae, myne Dogter ; maer den Engel zeyde tot Tobias, en vreeſt niet, ik zal u zeggen over de welke den duyvel de magt heeft, dat zyn die, die het Houwelyk zoo aengaen, dat'ze Godt buyten hun hert en zinnen ſluyten, en die zig zoo overleveren aen de wulpsheyd, gelyk een Peerd of Muyl, die geen verſtand en hebben.

DOROTHEE.

Zyn'ze dan zaemen Getrouwt, M. P. ?

DEN PASTOOR.

Jae, en het is een alderbeſte Houwelyk geweeſt, gelyk gy zelfs kont lezen in de Hiſtorie des Bybels. Ik hebbe den tyd niet

om UL. dat altemael te verhaelen : als het Houwelyk nu tuſſchen Sara en Tobias gemaekt was, en als Sara haere Ouders nu moeſt verlaeten, om met Tobias mé te gaen naer ſyne Ouders, dan hebben de Ouders van Sara haer teerhertelyk gekuſt, en deze dry Vermaeningen mé gegeven : Dogter, zeggen'ze, eerd en reſpecteert uw Schoon-Vader en Schoon-Moeder, dat is de eerſte Vermaening, de welke hedendaegs nog zoo wel te pas komt : want hoe dikwils en gebeurt het niet, dat de Kinders als'ze Getrouwt zyn, en dan met Vader, oft Moeder inwoonen, dat'ze die Oude Lieden weynig eeren, oft reſpecteren ; die menſchen doen zig dikwils uyt om hunne Kinderen te kleeden, en dan hebben ſy dikwils nog kleynen dank; ik zoude aen ſommige ook wel mogen zeggen : *doet u niet uyt, voor dat gy ſlaepen en gaet :* oft wel, ſteekt zoodaenige roy aen de ſchouw, dat'ze eventwel, willen ſy u niet beminnen, ten minſten uyt intreſt u moeten ontzien.

Het is waer, die Oude Lieden zyn ſomtyds moeyelyk, laſtig en preutelagtig, ſy en konnen niet veel meer doen, ſy houden hun geerne aen hun oude manier, en zyn vyand van alle nieuwigheden ; maer dat zyn alle gebreken van den ouden dag,

daer gy geen moeyte moet aen doen om hun dat af-te-brengen, en als gy het geluk hebt van oud te worden, zult gy ook zoo worden : en gelyk gy met hun gehandeld hebt, 't zy in 't zoet, 't zy in 't ſtuer, zoo zal Godt ſchikken, dat gy op uwen tour van uwe Naekomelingen zult gehandeld worden.

Het gebeurt nog al dikwils, dat die Jonge Lieden toelaeten, dat hunne Kinders die Oude Lieden mishandelen, beſpotten, oft beſchimpen. Let op Kinderen, is't dat gy oyt in die occaſie zyt, dat is een grouwelyke zaek.

De tweede Vermaeninge, die de Ouders aen Sara gaeven, dat was de Liefde, dat'ze haeren Man zoude beminnen : maer ſy en ſpraeken hier van geene zinnelyke, vleeſchelyke, oft wereldſche Liefde, maer van eene redelyke, ſtandvaſtige en Chriſtelyke Liefde. Het is die Liefde, die alles in het Houwelyk dat laſtig en ſuer is, gemakkelyk en zoet maekt. Wilt gy weeten hoe groot dat deze Liefde moet zyn? Den Apoſtel Paulus geeft u daer de maet van, als hy tot die van Epheſien zegd : *Mannen bemind uwe Vrouwen, gelyk Chriſtus ſyne Kerk bemind heeft, en ſy zelven voor ſyne Kerk geleverd heeft.* Den Apoſtel wilt hier door zeggen : dat de Liefde on-

der de Getrouwde zoo groot moet zyn, dat d'een voor d'ander syn leven moet geven; gelyk Christus gedaen heeft voor syne Kerk. Het is van deze Houwelyken dat de H. Schrifture spreekt: *Dry dingen behaegen mynen geest, om dat'ze alle dry goed-gekeurd worden voor Godt en de menschen, te weten de Broederlyke Eendragtigheyd, de Liefde onder synen Evenaesten, en als Man en Vrouw wel overeen-komen.*

De derde Vermaeninge was, dat'ze haere Familie wel zoude bestieren, en haer onberispelyk draegen. Het schynt, dat uyt de natuer de pligten van het Houwelyk zoo verdeylt zyn, dat'er sommige eygen zyn aen den Man, en sommige aen de Vrouw, sommige aen allen twee. Het zou zeker misstaen, dat men den Man onder de Koey, en aen de Wasch-kuyp, en de Vrouw op den Akker, en in de Schuer zoude bezig vinden, ten waer de noodzaekelykheyd anders vereyschte, dan moet men malkanderen helpen, en niet doen als dien styfnekkigen Plompaert; Als hy in de Herreberg sat wierd, hem op het alderspoedigste wierd geboodschapt dat syn Huys in brand was; waer op hy antwoorde, dat hy met syn Vrouw een accoord gemaekt hadde, dat het Huys de Vrouw, en de Schuer

hem aenging, en dat sy verscheyde mael rusie gehad hadden, als d'een, d'ander syn accoord te buyten ging, vervolgens dat hy bleef daer hy wel was.

MARIE.

Zoo, M.P., zoude dat waer geschied zyn?

DEN PASTOOR.

Dat is eventwel waer, Marie, dat een ieder moet tragten de pligten te volbrengen die hem eygen zyn, en alles moet schikken tot het gemeyn profyt en welvaeren; want wat diforder is daer, daer'ze allebeyde willen meester zyn, daer d'een afbreekt, dat d'ander opbouwt; daer d'een spaert, daer d'ander verkwist; daer d'een de Kinders straft, d'ander hun alles toelaet; daer d'een neerstig en vroom is, en d'ander luy en vaddig; daer twee Borsen zyn, daer twee Registers zyn, &c.

JOSEPH.

Gy zyt duyzend-mael bedankt, M. P.; dat gy ons zoo wel onderwesen hebt: dat myne Kinderen dat onderhouden, dan zullen'ze niet kwaelyk vaeren.

DEN PASTOOR.

Ik hebbe maer myn pligt gedaen, en hun den weg gewesen om een Christelyk Houwelyk aen-te-gaen, is't dat sy daer toe geroepen zyn. Voor het lest, de H.

Schriftuer zegd : *Land en Zand konnen ons van ons Ouders gegeven worden, maer een Voorzigtige Vrouw komt eygentlyk van den Heere.*

MARIE.

Barbara, gy hebt my verzogt dat ik UL. wilde indagtig maeken, als M. P. nog eens hier kwam; dat gy hem iet moeft vraegen.

BARBARA.

Ik heb zoo menigmael meynen te vraegen, M. P. wat voor een Dichtje dat daer by U in den Gang hangt, in dat verguld eyftje? Ik heb'er fomtyds al in geleefen, s ik U Eerw. fomtyds moeft wagten, het heynt heel fraey te zyn.

DEN PASTOOR.

Gy hebt reden van te zeggen, dat het fraey is, want het is gemaekt van eenen zeer geleerden Man, die deze Maxiemen, oft Grond-Regels eerft voorgeftelt heeft aen Konings-Kinderen; hy is nog deze Eeuw geftorven Biffchop van Cameryck.

Als ik nog kleynen Student was, woonden wy gezeven in een Huys, en daer waeren die Regels geplekt op de Horologie-kas, en als'er iemant van ons tegen die Regels pecceerde, wierd hy ons aengewefen van den Baes van den Huys, en wy moeften twee oordjens betaelen, voor welk geld daer naer de rys-pap gekoolt

wierd. Luyſtert toe, ik geloof dat ik'ze het naeſte by nog van buyten weete; hunnen Titel was met groote Letteren:

(✠) POURTRAIT &c.

BEKLAG
Van een Verdoemde Ziel, tot waerſchouwing aen de Levende.

Perditus in Æternum! JEREM. 51. 26.
Ik ben om myn booſaerdigheyd
Verdoemt tot in der Eeuwigheyd.

ACh! Menſch die nog in 't leven zyt,
Beſteed tog beter uwen tyd,
Ach! word tog door myn Vonnis wys,
En koopt het Hemelſch Paradys.
Ik klaeg, ik huyl, ik kryſch, ik zugt,
Ik kerm, ik vloek, dog zonder vrugt;
Ik laſter Godt die my zoo fel
Verwees voor eeuwig tot de Hel.
Geen ſmerten van de aerde zyn
Zoo ſwaer, zoo fel, als myne pyn;
Den Worm die noyt en ſterft my byt,
En ik verſcheur my zelfs van ſpyt,
Wanneer ik peys, dat ik zoo ligt
Genieten konde Godts Aenſigt.

Ach! vind men menſchen nog zoo dom,
Die zig verdoemen willen, om
Een zonde die gy niet en Biecht,
Die tog hier-naemaels komt voor't licht.
Oft is'er iemand die de boet
Uytſteld tot hy ſterven moet,
Oft die geruſt in zonden leeft,
Nog opzet van bekoring heeft?
Spiegeld u in tyds aen my,
Eer dat gy leyd dat ik nu ley,
En komt in deze duyſternis,
Alwaer nog hoop, nog trooſt en is.
Daer door ſtank uw hert vergaet,
Daer't Helſch-geſpuys u noyt verlaet,
Daer allen ſlag van ſmert en pyn,
Voor eeuwig moet uw erfdeel zyn.

VERMAENINGE
Tot het gedenken van de Dood.

GY moeſt voor't minſt alle dagen
Eens uw eyge zelven vraegen,
Waer zal komen uyt dees baen
Daer ik dagelyks voorts in gaen?
Eerder zult gy zyn ten eynde,
Als gy zelver dat wel meynde;
Terwyl g'afwagt meerder tyd,
Zult gy ſtaen voor d'Eeuwigheyd.

Gy zoud ſchudden ende beven,
Dat gy wiſt dat gy zoud leven,
Maer een jaer, oft niet veel meer,
Gy zoud vreeſen nog zoo zeer,
't Kan nogtans van daeg geſchieden,
Dat de Dood u zal ontbieden
Want gy weet nog uer nog tyd,
Die de Dood u heeft bereyd.
Sy ontziet nog Hoog-geboren,
Schalie-dack, nog ſterken Thoren,
Jong, oft Oud, Arm oft Ryk,
By de Dood is 't al gelyk.
Wat verblind U dan te denken,
Dat de Dood U niet zal krenken,
Oft nog ſpaeren menig jaer,
Want gy ziet het al te klaer;
Dat 'er veel van uws gelyken,
Alle dagen worden Lyken.
Heden Leven, morgen Dood,
Peyſt hier op; 't is wysheyd groot.

EYNDE.

BEKENTMAEKINGE.

By den Drukker, en de Verkoopers dezer vind men ook te koop *den Wel-meynenden Boeren-Zoon; &c.* en *het Geeſtelyk Luſt-Hofken*, oft Saemen-ſpraek tuſſchen Chriſtus en de Ziel, verçiert met Lof-Zangen en Plaeten; door den zelven Autheur.

L 745723
15 A 17